

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Ὅσοι ἀπὸ τοῦ ἀναγνώστᾳ τῆς Ἑστίας δὲν ἀμέλησαν ν' ἀναγνώσουν τὰ «Ποιητικὰ ἔργα» τοῦ Μαρκοῦ, ὅσοι, μὲ τὴν ἀξιοθαύμαστην ἐκείνη

σθηκᾶν τὸν γενναῖον ἐνθουσιασμὸν τοῦ, δὲν ἔχουν παρὰ ν' ἀνιστορήσουν πάλι ἔς τὴ φαντασίαν τοῦ τὴν ἐντύπωσιν ὅπου ἔλαβαν, καὶ βέβαια δὲν θὰ

περιέργεια καὶ τὸν πόθον, ποῦ ζυγνᾶ ἔς τὴν ψυχὴν μας κάθε θερμὴ πνευματικὴ ἐργασία, νὰ γνωρίσῃ καὶ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ποῦ τὴν ἐπλασε, ἐσυνόδευσαν τὴν ἀνάγνωσιν μὲ ὅσα ἐγράφησαν γιὰ τὸν Μαρκοῦ εἰς ταῖς Μελέταις τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Μητσάκη καὶ ἄλλων, καὶ ἐσυμμερί-

τοῦς λείπῃ πολὺ γιὰ νὰ γνωρίσουν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἦθος τοῦ. Ὁ Μαρκοῦς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἐκλεκτοὺς συγγραφεῖς, ποῦ τὰ ἔργα τοῦς τίποτε δὲν ἔχουν νὰ μὴν ἀρμονίξῃ μὲ τὴν κοινὴν καθημερινὴν τοῦς ἐνέργειαν, καὶ αὐτὴ τίποτε πάλι δὲν ἔχει ποῦ, ἂν τοῦς πλησιάζῃς,

ήθελε σου χαλάσει την ιδανικήν ωραιότητα της εικόνας, όπου έπλασε ή φαντασία σου αναγαλλιάζοντας εις τα κάλλη της τέχνης των.

Της άπλης και γαλήνης του ζωής ταις όλιγαις ιστορικής λεπτομέρειαις και άλλοι έσημείωσαν με άρκετην επιμέλεια. Είδε τό φώς 'ς την Κεραλληνία τό 1826. Η οικογένειά του, ευγενική και μία από ταις αρχαιοτέραις της Κερκυρας, ήταν, ως φαίνεται, παλαιόθεν Ιταλική, άλλ' ο πρώτος που έπέρας' εκεί, ίππότης Μαρκοράς, ήλθε κατά την παράδοσι από τό Ναύπλιον, και κατόπι δέν άργησαν ν' άσπασθούν εις την Κέρκυρα την πίστι της εκκλησίας των όρθόδοξων. Αναφέρεται μεταξύ των προγόνων του ένας Ιωαννίκιος, λόγιος και μεταφραστής ενός συγγράμματος του Αριστοτέλους' άλλ' εκείνος όπου έλάμπρυνε πρώτος τό όνομά του εις τα γράμματα είναι ο πατέρας του Γερασίμου Γεώργιος, λόγιος γνωστός και 'ς τα νησιά του Ιονίου και 'ς την Ευρώπη και νομικός ικανώτατος. Έγραψε αυτός διάφορα αξιόλογα νομικά και θεολογικά συγγράμματα Γαλλικά και Ιταλικά, έδημοσίευσε και Ιταλικούς στίχους ωραίους, και υπηρέτησε πολλά έτη τό κράτος της Έπτανήσου ως εισαγγελεύς, ως γραμματεύς της Έπικρατείας, ως μέλος του Ανωτάτου δικαστικού Συμβουλίου.

Πρωιμώτατα έδειξε και ο νέος Γεράσιμος την όρμητική και ακαταμάχητη κλίσι του εις τα γράμματα και 'ς την ποίησι, και έλαβε την ευτυχία 'ς τον άνθό της πρώτης του ηλικίας ν' άπαντηθή με συντρόφους αξίους της άγνης και θερμής του καλλιτεχνικής διαθέσεως, τον Α. Μαυούσο, τον Καρ. Μάνεση, τον Πετ. Κουαρτάνο και άλλους. Έξεθύμωσαν όλοι την ευγενική τους όρμη ή γράφοντας ή αυτοσχεδιάζοντας ακατάπαυτα στίχους γελαστικούς και άλλα ποιητικά τους γυμνάσματα, και δέν άργησαν να σχηματίσουν και μία πρόχειρη δραματικήν εταιρία, όπου επαρστάιναν κωμωδίας και δράματα Ιταλικά και Έλληνικά. Ήταν ο Μαρκοράς ώσαν ή ψυχή της άγαπητής και πρόσχαρης συντροφιάς, και ο θερμός ζήλος τους δέν έμεινε πρόσκαιρος, άλλ' μάάλιστα καθημερινώς αύξανε τόσο, ώστε να δυνηθούν να παραστήσουν οι αξιόλογοι νέοι και δράματα έξοχα, καθώς είναι ο Κλαβίγος του Γκαίτε και άλλα, εις τό δημόσιον Θέατρο της Κερκυρας και με άκραν επιτυχία. Έπαράσταινε 'ς τον Κλαβίγο ο Μαρκοράς τό μέρος του Beaumarchais και πολλοί Κερκυραίοι ένθουμουνται ακόμη τον άκρον ένθουσιασμό που έκινούσε 'ς τό πλήθος ή έντύπωσις της ζωντανής και θερμής του απαγγελίας. Όχι όλιγώτερο άρρεσε τότε ή γνωστή και από τους γελαστικούς του στίχους φυσικώτατη χάρις του εις τα πλαστικά

μέρη των κωμωδιών που έμετάφραζαν τότε με άπλη γλώσσα κατάλληλη και άλλοι αξιόλογοι, και ο εύφυής εκείνος και σοφός λόγιος, ο Ιωάννης Οικονομίδης. Ο σκοπός των παραστάσεων ήταν πάντοτε φιλανθρωπικός, και ο Μαρκοράς, θερμός υπέρμαχος και αυτός των ένθικων ιδεών, δέν έλειψε, ύστερη όμως φορά, να προσφέρει την πολύτιμη συνδρομή του 'ς τή στιγμή του γενναίου ένθουσιασμού του λαού για τον πολυστέρναχτον ύστερινόν άγώνα της Κρήτης, όταν με άλλους εκλεκτούς Κερκυραίους επάράστησεν ένα ανέκδοτο δράμα Κρητικής ύποθέσεως, που είχε αυτός ο ίδιος στοματικώς προσχεδιάσει και ο Πέτρος Κουαρτάνος έσύνθεσε.

Έτελειοποίησε την εκπαίδευσί του και ο Μαρκοράς, καθώς τόσο άλλοι Κερκυραίοι και Έπτανήσιοι τότε, 'ς την Ιταλία, όπου επέρασε τό 1849 και έμεινε έως τό 1852. Εις αυτή την ευλογημένη γή, όπου τόση λατρεία έλαβε ή Τέχνη, όπου τόσο μεγάλοι μας εύτύχησαν να λάθουν τό βάπτισμα της πνευματικής των αναγεννήσεως, εκεί και ο ποιητής μας έθρεψε και έξωογόνησε όχι τόσο ίσως την άγάπη της Νομικής επιστήμης που έσπούδαζε και δέν ήθέλησε ποτέ να άσκήση, όσο τον έμρυτον έρωτα των γραμμάτων και της ποιήσεως, και την παλαιά του συμπάθεια προς την άρμονικώτατη γλώσσα που έγραφε και γράφει ακόμη όχι όλιγώτερο τεχνικά παρά τή δική του'. Και βέβαια αν τό παράδειγμα του πατρός του και ή έμφύχουσις των αξίων του φίλων είχαν φυλάξη ζωντανή 'ς την καρδιά του ως τότε την άγάπη του για την Τέχνη, ή διαμονή του 'ς την Ιταλία πολύ θα συνέργησε να φανερωθή ξεαστερώτερα 'ς τα μάτια του ο δρόμος που του άνοιγε ή Φύσις' και όμως μ' όλον τούτο και τότε ή γλυκειά και σεμνή του ψυχή ήθελε ίσως διστάσει, ήθελε ίσως χάσει τό θάρρος, αν εις την Κέρκυρα, όπου έγύριζε για να περάση τό επίλοιπο μέρος της ζωής του, δέν ήταν ο άνθρωπος, που με τό έξοχο πνεύμα του, με τον ύψηλό του ένθουσιασμό για την Τέχνη, με τή γενναία του έμφύχουσι, και τα νεκρά άνάσταινε τότε, κατά την ωραίαν έκφρασι του μεγάλου τραγικού της Αγγλίας.

Τόν έξογον ύμνωδόν της έλευθερίας μας είχε γνωρίσει ο Μαρκοράς και είχε αγαπήσει θερμά πολύ πριν περάση 'ς την Ιταλία. Ήταν ο Σολωμός γνώριμος της οικογενείας και φίλος εγκάρ-

(1) Διάφορα σύντομα Ιταλικά ποιήματα έγραψε και έδημοσίευσε ο Μαρκοράς εις την Κέρκυρα. Μεταξύ τούτων δείγμα ωραίο της θερμής του άγάπης και ευγνωμοσύνης προς τον Σολωμό είναι ή ανέκδοτη μετάφρασίς του των όκταστίχων της δεήσεως της Μαρίας και του δράματος του Λαμπρού του Σολωμού.

διος του πατρός του, και μαρτυρούν αυτή τή θερμή τους άγάπη και τό σέβας ακόμη του Σολωμού προς αυτόν δύο χαριτωμένα Ιταλικά γράμματα του ίδιου, τό ένα του 1830, τό άλλο του 1831, όταν ο Γεώργιος ήταν εισαγγελεύς 'ς την Κεραλληνία. «Και σύ τί κάνεις;» του έλεγε 'ς τό πρώτο ο πολύτιμος φίλος, «γράφεις τίποτε; Είναι γλυκό μέσα 'ς την ήσυχία του μικρού δωματίου να καταστρώνη κανείς ό,τι μέσα λέγει ή καρδιά. Και ή ιδέα μόνη του επαίνου, όταν αυτός μες παρουσιάζεται υπέρμετρος, παράζει εκείνη την ήδονή, και κάποτε σπρώχνει και 'ς τό χειρότερο. Αυτή ή ήδονή πρέπει να είναι άθόλωτη! Πόσο χαίρομαι ν' άκούω που δέν σε βασανίζει ο στοχασμός του νεωτερισμού εις τα γράμματα! Αν ή φύσις τό θέλει, δέν θα είναι κακό' αν όχι, άλλάζοντας δρόμο, δέν θ' άλλάζουμε παρά μόνον τον τρόπο και όχι τό σφάλμα.»

Και 'ς τό δεύτερο, «Θα σε ξαναϊδώ γρήγορα, φίλε μου ακριβέ;» του έγραφε ο μελαγχολικός και φιλέρημος ποιητής. «Τό φτωχό δωματάκι μου δέν βλέπει την ώρα διάπλατη να σου άνοιξη τή θύρα του, έτοιμο όμως εύθης να ξανακλεισθή, και με σύρταις διπλούς, μόλις περάση τό κατώφλι της ο ποθητός, ο γλυκύτατος ζένος του. Άλλο, όχι, δέν γίνεται' δέν ζη κανείς καλά παρά μόνος. Από τα τρυφερά μου χρόνια μου έκαμε πάντοτε' έντύπωσι ο χωλός εκείνος θεός που είχε ρίξη από τους ούρανοους ή μητέρα του' έστειλε μες τον κόρφο της θάλασσας δουλεύοντας δίχως κανείς να τον βλέπη, δίχως αυτός άλλο ν' άκούη 'ς τή σπηλιά του τριγύρω παρά μόνον τό απέραντο πέλαγο που βοούσε.»

Άλλά και άλλη σχέσις, θλιβερή όμως αυτή και πικρή, έμελλε να μαρτυρήση τή σταθερή συμπάθεια και άγάπη του Σολωμού προς τους Μαρκοράδες. Την 29 Απριλίου του 1852 έτελείονε ταις ήμέραις του 'ς τό άνθος της ηλικίας άλλος λαμπρός βλαστός της οικογενείας, ο Στυλιανός Μαρκοράς, υίός του Γεωργίου πρωτότοκος. Αγαπούσε την ποίησι και αυτός όσο ο Γεράσιμος και είχε συνθέσει στίχους έλληνικούς, όπου είχαν αξιόωτη να λάθουν τον επαινο του ίδιου του Σολωμού. Τό θλιβερό τέλος του νέου, που τόσαις λαμπραίς έλπίδες είχε έμπνεύσει του Σολωμού από τα πρώτα τρυφερά του χρόνια «με την ωραία τολμηρή του φυσιογνωμία,» έθρηνούσε ο αισθαντικώτατος ποιητής εις ένα λυπτερό Ιταλικό του άσμα καταχωρισμένο 'ς την Έκδοσι (σελ. 335): «Ασπλαγχνή είχε δείξη ή Τύχη 'ς τον Ποιητή «τή στοχαστική εκείνην είδή, όπου χαρούμενο χαμογελούσε τό λουλουδι της νιότης,» και «την άγνή ψυχή που έθησάυριζε άγάπη, που μέσα 'ς τα βάθη της, αν ζητούσες, δέν εύρισκες χνάρι να μήν είναι ωραίο,»

και «τή Δάφνη που με πνοή ενός θεού έγερνε προς αυτόν κ' έψιθύριζε,» και τώρα μόνην άχαρη χάρι της έστεργε ή σκληρή «που ήταν άλλου (1) και δέν είδε ο άπαρηγόρητος ποιητής τό νεκρικό του κρεβάτι.»

Ο θάνατος του Στυλιανού και ή ανάγκη να παρηγορήση τον θλιμμένον πατέρα έφερε τον Γεράσιμο 'ς την πατρίδα, όπου έλαμπε 'ς την άκμή της ζωής της και του ζήλου της Τέχνης ή μεγαλοφυία του Σολωμού, όπου ο Μάντσαρος, ο Μουσταζούδης, ο Δελθινιώτης και ο Ιταλός Ρεγάλης και ο Δαλματός Θωμαζέος και τόσοι άλλοι έξοχοι και ζένοι και Έλληνες, έλεγες ότι 'ς αυτόν τον πρώτο σταθμό της Έλλάδος είχαν συναχθή για να δώσουν ένα λαμπρό προεικόνισμα των έλπίδων του μέλλοντος, όπου και οι εγκάρδιοι φίλοι της νεανικής ηλικίας του με τόσον άγιον ένθουσιασμό, με τόσην άφοσίωσι και λατρεία «έπιναν ώσαν δροσιά τον ήχο του άθανάτου κορδαλού» κ' ένδύναμοναν καθημερινώς την ψυχή με τή λατρεία της άληθείας, της τέχνης και της πατρίδος. Ως τό γλυκύτερο, τό χρυσότερο απ' όλα της φαντασίας του τα όνειρατα αναθυμάται κ' έξιστοριζει συχνά 'ς τους νέους φίλους του και ο Μαρκοράς την εικόνα του εύτυχημένου εκείνου καιρού, ζωγραφίζοντας με τή συνηθισμένη χάρι και θερμότητα τα λαμπρά και φυσικά και ήθικά και πνευματικά χαρίσματα του μεγάλου Ζακυνθίου, την ευγλωττην Ιταλικήν όμιλία του, θαυμαστό κρῆμα σοφίας και πλαστικής ωραιότητος, όπου θαρρούσες πώς ήταν, καθώς ειπε ο Ρεγάλης, «ακαδημαϊκός λόγος μετηγμένος' τόσο ήταν τό κάλλος της Ιταλικής περιόδου, τόσο ο πλουτος και ή ζωή των εικόνων» την ωραιότατη μορφή, τό μάτι που 'ς ταις συχναίς στιγμαίς του ύψηλού του ένθουσιασμού, χωρίς να είναι φυσικά μαύρο (φαινόμενον ίσως μοναδικό) έξαρνα έμαύριζε κ' άστραφτε' τον άρμονικόν τέλος εκείνον σύνδεσμο του νοού, της φαντασίας και του αισθήματος, όπου έκανε πάντοτε να προβάλλη 'ς τα χείλη του πλαστική και ή βαθύτερη έννοια, ένθυμίζοντας ό,τι ο ίδιος έλεγε για την Οδύσσεια του Όμήρου, όταν την επαρρόμοιαζε με νερά «καθαρώτατα και ξάστερα τόσο που ξανοίγεις 'ς τό βάθος την παραμικρότερη πέτρα, άλλ' αν θαρρομμένος βουτῆς να την πιάσης, ο βυθός σου ζεφεύγει.»

Με άλλη τόση γελούμενη χάρι διηγείται και κάποια χαρακτηριστικά ανέκδοτα του Σολωμού.

— Έβραβεύθη 'ς τό διαγώνισμα, του έλεγε

(1) Ο νέος απέθανε ταις ήμέραις του Πάσχα' ο Σολωμός ένυπήθιζε να περνώ αταίς ταις ήμέραις 'ς την έξοχη.

μίαν ημέρα, ένα ποίημα του Ζαλοκώστα «Αρματωλοί και Κλέπται.»

— Αὐτός είναι κλέφτης, ἀπήντησεν ἀμέσως ὁ Σολωμός, πού ἐκλεψε τὸ σίγμα (!).

Ἄλλη φορὰ ἐπεριπατοῦσαν μαζί και ὁ Σολωμός ὠμιλοῦσε ἐνθουσιασμένος ἔτυχε νὰ περάσῃ ἕνας λογιώτατος και ἴσως ἐχθρός του. «Παίρνουν ἀπὸ τοὺς γονεῖς, ἐφώναζεν εὐθύς θυμωμένος ὁ ποιητής, τὰ τάλλαρα σὰν τὸν ἄμμο, και ἀφίνουν ἔς τὰ μυαλά τῶν παιδιῶν μας ἄμμο».

Μὲ φανερό αἶσθημα εὐγνωμοσύνης θερμῆς ἀναφέρει και τὰ ἀκόλουθα :

Καθὼς ἀύξαινε ὁ ζήλος του, ἐστιγουργοῦσε συχνότατα ὁ Μαρκοῦς και Ἑλληνικά και Ἰταλικά, ἀλλά, ταπεινός και τότε ὅσο και τώρα, οὔτε Ἑλληνικούς οὔτε Ἰταλικούς στίχους του ἐτόλμησε ποτὲ νὰ τοῦ δείξῃ. Εἶχε συνθέσῃ κάποτε ἕνα μικρὸ Ἰταλικὸ ποίημα, ὅπου ἐφανέρονε θερμὰ και τὴν ἀγάπη του πρὸς τὴν Ἰταλία. Εἶδε τοὺς στίχους ὁ Ἰταλὸς λόγιος Δόλλης, πρόσφυγας τότε ἔς τὴν Κέρκυρα, και ἐπαίνεσε τοῦ Σολωμοῦ και τὴν τέχνη και τὴν εὐαισθησίαν τοῦ νέου. Ὁ Σολωμός ἐφανέρωσε τοῦ Μαρκοῦ τὴν ἀγαθὴ γνώμη τοῦ Ἰταλοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἐπρόσθεσε μὲ ἀγάπη· «Ἐξακολούθησε θαρρετὰ τὸ δρόμο πού ἀρχισες, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προσέχῃς πολὺ ἔς τοὺς ἐπαίνους.»

Τὸ πρόωρο τέλος τοῦ Σολωμοῦ ἐθρηνοῦσεν ὁ Γεώργιος Μαρκοῦς μὲ τὰ σεμνὰ ἐκείνα πλὴν ἐγκάρδια λόγια τοῦ Ἰταλικοῦ του Ἐπικηδεῖου, και

(1) Δηλαδή ἐγραψε Κλέπται ἀντὶ νὰ γράψῃ Κλέφταις. — Ἴσως πολλοὶ δὲν γνωρίζουν τὸ ἀκόλουθο περίεργο Ἰταλικὸ γράμμα τοῦ Ζαλοκώστα πρὸς τὸν Ρεγάλη, πού ὁ ἴδιος Ρεγάλης ἐτύπωσε, ἀλλ' ἴσως ἀκόμη τότε ὁ Σολωμός δὲν ἐγνώριζε. «Μοῦ ἐπροξένησες μεγάλη γὰρ γράφοντάς μου γιὰ τὸν Σολωμό. Εἶν' ἕνας ἀνθρώπος μοναδικὸς πού ἐγὼ λατρεύω ἀπὸ χρόνια. Εἶναι ὁ μόνος ποιητὴς πού θὰ ἔχῃ καύχημά του μὴ μέρῃ αὐτὸς ὁ ἀτυχῆς ξεπεσμένος τόπος. Ἄν οἱ συμπολίταις μου κάποτε μελετοῦν τὰ ὀλίγα και ταπεινά μου ἔργα, χρεωστώ τῇ χάρι τοῦ Σολωμοῦ. Ὅταν ἐπρωτοδιάβασα τὸν ὕμνο του, ποίημα γεμάτο ἐνθουσιασμὸ και φωτιά, αἰσθάνθηκα ν' ἀρπάζωμαι in ultra terra ed altro mar. Καὶ ὅμως ἐγὼ αἰσθάνομαι ἀληθινὴ θλίψι ὅταν στοχάζομαι πού γιὰ μὴ παραξενιὰ (δικαιολογημένη ὅμως εἰς ἕναν τόπο πού δὲν ἐκαλλιεργοῦσε ποτὲ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα) αὐτὸς ὁ τόπος δὲν καλοβλέπει τὸ ὕψος πού σήμερα δέχεται ἔς τὴν φιλολογία του ὅλο τὸ ἔθνος. Σὺ κρίνεις μὲ πνεῦμα πολὺ ὅταν ὑποστηρίζεις ὅτι ἡ ἀνάγκη (!) νὰ μὴ καλλιεργῶμε τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ εἶναι μὴ ἐξαιρέσις γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Πολλοὶ ὄρει μᾶς λείπουν και τοὺς ἀντικατασταίνουν ἄλλοι Ἰταλικοὶ και Τουρκικοὶ, και ἡ σύνταξις τῆς ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ γλῶσσα μητέρα τῆς. Μίαν ἡμέρα πρέπει (!) νὰ φθάσωμ' ἐκεῖ μὴ καλῆτερα νὰ ταχύνωμε ἀπὸ τώρα τὸ βήμα. Ἡμποροῦ νὰ σὲ βεβαιώσω ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς λαλεῖ σήμερα σχεδὸν ὅπως οἱ συγγραφεῖς μας (!)». Αὐτὰ ἐγραψε ὁ ποιητὴς τοῦ Συναπαντήματος, τοῦ Φώτου και τῆς Φρόσως, τοῦ Σπαθιοῦ και τῆς Κορώνης!

ὁ θλιμμένος υἱὸς σύγχρονα μὲ τὰς νεκρικοὺς Ὁδῆς τοῦ Πολυλά και τοῦ Βαλαωρίτη ἐφανέρονε και αὐτὸς τὸν ἄμετρον πόνο του και μαζί τὴ λατρεία τῆς Τέχνης και τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος τῆς ἀγαπημένης Ἑλλάδος, δημοσιεύοντας πρῶτο ἀπὸ τὰ Ἑλληνικά του ποιήματα «Τὸ πρῶτο Ψυχοσάββατο». Ἀπὸ τότε και ἄλλα του ἔργα ἐπρόβαιναν κάθε τόσο ἔς τὸ φῶς, ἀλλ' ἡ φήμη του, καθὼς ὅλοι γνωρίζουν, ἔμεινε πολλὰ χρόνια περιωρισμένη σχεδὸν εἰς τὸν κύκλο τοῦ τόπου του ἢ τῆς Ἐπτανήσου και τῶν ὀλίγων ἐλεκτικῶν φίλων, ὅπου ἤξευραν νὰ ζυγίσουν τὰ ἔργα του. Ἡ θερμὴ του ψυχὴ, εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δὲν ἠμποροῦσε νὰ μείνῃ και δὲν ἔμεινε ξένη τοῦ θεοῦ ἐνθουσιασμοῦ πού ἐφλόγιζε κάθε Ἑλληνικὴ καρδιά ἔς τὴν Ἐπτάνησο εἰς τὰς ἡμέραις τοῦ γενναίου ἀγῶνος τῆς μὲ τὴν Ἀγγλικὴ προστασία. Καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ἐμπῆκε και αὐτός, ἀλλὰ χωρὶς νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸν ἥσυχον αἰθέρα τῆς σφαίρας του, χωρὶς ποτὲ νὰ μολύνῃ τὸ πάθος του, και ἐδημοσίευσε και ἄλλα μικρά, πλὴν δραστικά ποιήματα, και «Τὰ Κάστρα μας», ἀληθινὸν ἀντίλαλο τοῦ αἰσθήματος τοῦ λαοῦ, πού ἐκαταχώριζε ἔς τὴν ἐθνικώτατην «Ἀναγέννησι» ὁ σοφὸς τῆς ἀρχισυντάκτης ἐπαϊωνῶντας τὴν «ὠραία ποιητικὴν ἔμπνευσι, πού ἀντανακλᾷ εἰς τὰ πλάσματα τῆς φαντασίας τὸ ἄδολο αἶσθημα και τὸ ὕψος τῶν ἐθνικῶν και κοινωνικῶν ἰδεῶν, τόσο λαμπρὰ ὥστε αὐτὸ τὸ ἔσχα θά συναριθμητῆται μὲ τὰ πολυτίμητα κειμήλια τῆς χριστιανικῆς ποιήσεως.» Ἐδημοσίευσε κατόπι τὸ ὠραῖο ἐκεῖνο τοῦ «Ἐργομοῦ τοῦ Γεωργίου Α'» και τὸν «Ὅρκον» και τὴν «Ἀπλὴ και Καθαρεύουσα» και ἄλλα. Ἐγκάρδιοι φίλοι σπουδαῖοι και ἄλλοι σοφοὶ Ἐπτανήσιοι δὲν ἐλείψαν νὰ συστήσουν αὐτὰ τὰ ποιήματα, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἡ γλωσσικὴ πρόληψις ἐβασίλευε ἀκόμη και ἡ σχολαστικότης και τὸ ἄδικο πάθος δὲν ἐλείψαν νὰ φανερώσουν τὴν ψυχρὴ καταρρόνια τους. Ἐνα περιοδικὸ φύλλον τῶν Ἀθηνῶν «Χρυσάλλις» τοῦ 1864, μὲ τὸν παλαιὸ μας ἐκεῖνον ἀδιόρθωτο χωρισμὸ τοῦ περιεχομένου και τῆς μορφῆς, ἐνῶ ἐπαينوῦσε πολὺ τὰ εὐγενικά αἰσθήματα και τὸν πλοῦτον τῶν ἰδεῶν τοῦ «Ἐργομοῦ», ἐκατηγοροῦσε πικρὰ τὴν «πτωγὴν του Ἐπτανησιακὴν διάλεκτον» (!), ὡς νὰ ἦταν ποτὲ δυνατόν νὰ συνυπάρχουν ἀχώριστα εἰς ἕνα καλλιτέχνημα πτωχία και πλοῦτος· και ἄλλο πολιτικὸ φύλλον, ὁ «Λαός», παρασυρμένο ἴσως και ἀπὸ ἀδικίας και ἀνυπόσταταις πληροφοροῖαις, ὕβριζε φροδερὰ τὴν «Ἀπλὴ και Καθαρεύουσα» κ' ἐπαράσταινεν ἀνθετικῶν τὸν ἄνδρα, πού ἔμεινε πάντοτε ἀγνός και ἁμίαντος και ποτὲ δὲν ἐκατέβηκε ἔς τὴ λάσπη τῆς κοινῆς πολιτικῆς ἐνεργείας. Ἄλλ' ὁ Μαρκοῦς δὲν ἔχασε τὸ θάρρος· εὐχαριστημένος ἔς τὴν θερμὴν ἐμφύχωσι ἀνθρώπων σπουδαίων, ὅσο ὁ Βράιλλας, ὁ Πολυλάς, ὁ

Τυπάλδος, ὁ Θωμαζέος,¹ και ἔς τὴ γλυκεῖα παρηγορία πού δίνει ἔς τὸν ἀνθρώπον ἡ συναίσθησις τῆς ἀξίας του, εἰδείξε τόση μετριοπάθεια, τόση πραότητα, ὅσο γαλιηνός και ἀτάραχος ἐδέχθη κατόπι τοὺς γενναίους ἐπαῖνους.

Οἱ νέοι κριτικοὶ τοῦ Μαρκοῦ, ἂν θὰ κρίνωμε ἀπὸ τὴ θερμὴ συμπάθεια και ἀγάπη πού ἐξήγησαν γιὰ τὴν ποίησιν του ὁμόφωνοι, μέσα ἔς τοὺς θερμότερους στίχους του, καθὼς ἐνόησαν τὸν ποιητὴ, βέβαια θὰ ἐμάντεψαν και τὸν ἀνθρώπον. Ἡσυχον και γαλιηνὸν και σχεδὸν παντελῶς χωρισμένο ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴν ταραχὴν ἐπέρασε και περνᾷ τῆς ζωῆς του τὸ ρεῦμα. Ἄν ζητήσωμε εἰς ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ὅ,τι κοινῶς ὀνομάζεται ἐνεργεῖα κοινωνικὴ, δύσκολα ἢ σπάνιον σχετικῶς θὰ τὸ εὕρωμε· ὑπάρχουν ὅμως και ἐνεργεῖαι, και πολὺ δραστικαίς, πού δὲν φαίνονται παρὰ μόνον ἔς τὰ μάτια μιᾶς φωτισμένης ψυχῆς, και αὐτὴ τὴν ὑψηλότερη τάσιν θὰ τὴν ἀναγνωρίσωμε καθαρῶτερα εἰς τὰ κοινωνικά του ποιήματα, ὅπου κάποτε μὲ τόση δύναμι φανερόνεται, ὥστε ἀπὸ τοῦτο θὰ ἠμποροῦσε νὰ συμπεράνῃ πού δὲν θὰ ἦταν ἴσως εὐχαριστημένη νὰ κρύβεται και νὰ ξεθυμαίνῃ μόνον ἔς τοὺς στίχους, ἂν ὁ ποιητὴς μας δὲν εἶχε αἰσθάνῃ πολὺ ἐνωρὶς και πολὺ δυνατὰ τὴν ἀνάγκη νὰ μείνῃ ἀκούραστα και σφιχτὰ κλεισμένος ἔς τὴ σφαῖρα του. Ὁμοῖος τοῦ Σολωμοῦ εἰς αὐτό, — πού ἀπομακρύνει ὅσο ἠμποροῦσε τὰ ἐξωτερικά ἐναντιώματα και ἐπροσπαθοῦσε νὰ μείνῃ κλεισμένος ἔς τὴν εἰρήνην τῆς μοναξιάς του, ὄχι ἀπὸ φυσικὴν ἀποστροφή του πρὸς τὴν ἐνεργεῖα, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν ἐβασάνιζεν ὁ φιλόανθρωπος φόβος μήπως ἡ ψυχὴ του, αἰσθαντικὴ ὡς ἀν καθαρῶτατο κρύσταλλο πού ὁ παραμικρὸς ἀχνὸς τὸ θολώνει, πειραχθῆ ἔς τὴν ἀγνήν τῆς ἐκείνην διάθεσι, ὅθεν ἀνάβρυσαν οἱ πνευματικώτατοι στίχοι του, — ἐπροσπάθησε πάντοτε και ὁ Μαρκοῦς, ἂν και πολὺ ὀλιγώτερο ἠμπορεῖ νὰ τὸ κατορθώσῃ, ν' ἀποκλείσῃ τὸ πνεῦμά του μέσα ἔς τὸν κόσμον τῆς

1 Ὁ Θωμαζέος ἐθάρρυνε θερμὰ τὸν Μαρκοῦ, ὅσο και ἄλλους ὑπερμάχους τῆς ιδέας τῆς φιλολογικῆς διαμορφώσεως τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσας. Ἐγνώριζε αὐτὸς και ἀγαποῦσε τὰ καλλὴ τῆς ὅσο ὀλίγο δικαί μας, και ὄχι μόνον μὲ θαυμαστὴν εὐγλωττίαν ὑποστήριξε τὴν ιδέα, ἀλλὰ και ἐγραψε τὴν ἀπλὴ γλῶσσα μας ὠραϊότατα. Εἶναι τοῦ Θωμαζέου ἡ λαμπρὴ μεταφρασις τῶν ἱσμιῶν τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ, πού ἐδημοσίευσεν ἔς τὴν «Χρυσάλλιν» τῶν Ἀθηνῶν τὸ 1864 και ὁ ἴδιος ὁ Σολωμός δικαίως ἐθαύμαζε. Ἐνα, τὸ συντομώτερον ἀπ' ὅλα, εἶναι τὸ ἀκόλουθον :

— Ἀγάπη μου τὸ στόμα σου τί τὸς ὠραία μυρίζει ;
Μὴν εἶναι ἀπὸ βασιλικὸ, τραντάφυλλο ἢ βιολετὰ ;
— Δὲν εἶναι ἀπὸ βασιλικὸ, τραντάφυλλο ἢ βιολετὰ,
ἀπὸ ψυχὴν παρθενικὴν τὸ στόμα μου μυρίζει.

εὐγενικῆς φαντασίας του, ὄχι μόνον ἀπὸ φυσικὴν ἀνάγκη τῆς αἰσθαντικῆς του ψυχῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ και αὐτός, ὅπως και ὁ Σολωμός, δὲν ἐθεώρησε ποτὲ τὴν τέχνην του ὡς ἕνα παιχνίδι. Ἀφιερωμένος σταθερὰ και ἡσυχὰ ἔς τὴ λατρεία τῆς, ἐννοεῖ και αὐτός και αἰσθάνεται ζωντανὰ τὴν ὑψηλὴν τῆς ἀποστολὴν, και τὸ μαρτυροῦν ὠραῖα και ἄλλα μέρη τῶν ποιημάτων του και ἴσως χαρακτηριστικώτερα οἱ πού και πού σκοτεινοὶ και συμβολικοὶ, ἀλλὰ και οὐσιαστικοὶ στίχοι τῆς «Ἀμουσίας», ὅπου ὁ Ποιητὴς «φίλος και ἀδελφὸς τοῦ Σοφοῦ, πού ζητᾷ μερόνυχτα τὴν Ἀλήθεια, και λατρευτὴς και αὐτὸς τοῦ Θεοῦ τῆς ἡμέρας, παρασταίνεται ὅτι ἔχει μόνος τὴν ἀθάνατην χάριν νὰ καταστήσῃ αἰσθητὸ ἔς τοὺς ἀνθρώπους τὸ φῶς τῆς, ἐνῶ τὰ χίλια σοφὰ Συστήματα πού παλεύουν μ' ἄλλα τόσα, συχνά, σὰν ἥλιος φαίνεται, σκορποῦν ὡς χιόνια· ἐνῶ ὁ νοῦς πού ποτὲ δὲν εὕρηκε κάτι ἔς τὸν μαγικὸν ἦχον τῆς ποιήσεως, μένει πάντοτε βυθισμένος ἔς τὴ νύχτα του».

Ἀπὸ τὴν προσεκτικὴν ἀνάγνωσι τῶν ποιημάτων του, εἶπε κάποτε ὁ κ. Πολυλάς, φαίνεται ἡ πολυκαιρινὴ μελέτη τοῦ Δάντη. Ὅχι ὀλιγώτερο ἴσως φαίνεται εἰς αὐτὰ ἡ ἐξαιρετικὴ συμπάθεια πού τρέφει ὁ Μαρκοῦς γιὰ τὴν ποίησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Μανζόνι, τοῦ δευτέρου ἐκείνου μεγάλου τῆς Ἰταλίας φωστῆρος, πού τόσο ἀγγελικὰ ἐζωγράφισε τὸ κάλλος τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως. Ἀγαπᾷ ὁμοῖως ὁ Μαρκοῦς ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς τὸν Ἀρίστω, ἀπὸ τοὺς Γάλλους τὸν Ρασίν, ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς τὸν Σέικσπιαρ, ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς τὸν Σίλλερ. Τί στοχάζεται και αἰσθάνεται γιὰ τὴν ἐθνικὴν μας γλῶσσαν και τὰ μνημεῖα τῆς, ὅλοι γνωρίζουν. Ὁ Μαρκοῦς συμπάθει βέβαια πολὺ ἔς τὸν ἀπλούστερον και φυσικώτερον τύπον τῆς, ἀλλὰ και πολὺ φανερὸν εἶναι ἔς τὰ σοβαρώτερα ἔργα του ἡ προσπάθεια νὰ συμβιβᾷ τὸν παρθενικὸν χαρακτῆρα τῆς μὲ τὰς ὑψηλαῖς ἀνάγκαις τῆς Τέχνης. Ὅθεν ἐννοεῖ και αὐτὸς τὴν ἀνάγκη νὰ μείνῃ, ὅπως ἦταν ὡς γῆς, σεβαστὴ ἡ ἐλευθερία τῆς, και ἀναφέρει συχνά εἰς τοὺς νέους τὰ σημαντικὰ λόγια τοῦ Θωμαζέου, ὅτι ὑπάρχουν και οἱ σχολαστικοὶ τῆς δημοτικῆς (i pedanti della lingua volgare), ἐμπόδιο και αὐτοὶ ὄχι μικρὸ τῆς ἀληθινῆς προόδου τῆς ἐθνικῆς μας φιλολογίας.

1) Μερικοὶ, κριταὶ μάλιστα Ποιητικῶν Διαγωνισμάτων, δὲν θέλουν οὔτε μὴ λέξῃ πού νὰ μὴν ἀκούσαν οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὸ στόμα καθαυτὸ τοῦ λαοῦ, δηλαδή ἀπὸ τοὺς βοσκούς και τὰς βοσκοπούλας, δὲν θέλουν τέχνη ἔς τὴ σύνταξιν, ἐνῶ καλοῦνται ἴσα ἴσα νὰ κρίνουν τὴν τέχνην δὲν θέλουν τοῦτο, δὲν θέλουν ἐκεῖνο, τί θέλουν ὅμως και αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, θαρρῶ, δὲν τὸ ξέρουν.

Εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ ἡσυχώτερα καὶ μοναχικώτερα μέρη τῆς πόλεως, σχεδὸν ἀπόκεντρο, ἀερισμένο ἀπὸ μία καθαρὴ ἀλλὰ σχεδὸν ἀσύχναστη μικρὴ του πλατεῖα, μὲ τρία ἢ τέσσαρα εὐωδιαστικά περιβόλια τριγύρω, περικυκλωμένος ἀπὸ τὰ βιβλία του, ἀπὸ ταῖς εἰκόνας τῶν ἀγαπητῶν του καὶ τῶν πατέρων του, ἀπειράχτος, ἡσυχος, περνεῖ ἔς τὸ πατρικὸν τοῦ ὀ ποιητῆς μας μελετώντας ἢ συνθέτοντας στίχους. "Ὅχι ἀδιάρροτος, ὄχι ἀπρόσεκτος εἰς ὅ,τι ἔξω συμβαίνει, ἔχει χρεία τῆς ἡσυχίας του, γιὰ νὰ λαγαρίσῃ, νὰ οὐρανίσῃ τὰ πάθη του, νὰ καταρεύῃ συχνά ἔς τὴν ἐνθύμησι τῶν ποθητῶν ποῦ τὸν ἀρπαξέ ὁ θάνατος. Καὶ οἱ στίχοι ἀναβρῦζον τότε αὐτόματα, καὶ ὁ ποιητῆς δὲν τοὺς γράφει, ἀλλ' ἔχει ἡ μνήμη του τὴν ἀξιοθαύμαστη δύναμι νὰ διατηρήσῃ ὁλόκληρο ποίημα καὶ μεγάλο ὅσο εἶναι ὁ "Ὀρκος χωρὶς νὰ τὸ γράψῃ παρὰ μόνον ὅταν εἶνε τελειωμένο. Προσπαθώντας καὶ πάντοτε νὰ μὲν μακριὰ ἀπ' ὅ,τι ἤμπορεῖ νὰ τὸν ταραξῇ ἔς τὴ φιλόνηρω ἔργασίαν του, ἀλλ' ὄχι ποτὲ σκυθρωπός, ὄχι μι-σάνθρωπος, ὀμιλητικώτατος μάλιστα, καὶ ἰλαρός καὶ πρόσχαρος καὶ γλυκομίλητος τόσο, ὥστε νὰ ἐνθυμίζῃ τὸν ἄλλον γλυκύτερον ἐκείνον ἄνθρωπο, τὸν μακαρίτη Τυπάλδο, δὲν ἀμελεῖ ποσῶς τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους καὶ περιποιητικώτατα δέχεται καὶ θαρρύνει τοὺς νέους, ὅσοι μάλιστα καταγίνονται καὶ θερμὰ ἀγαποῦν τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίησι.

Τὸ ἀξιογάπητο ἦθος τοῦ Μαρχοῦ, τὴν ἐνδόμυχη φύσι τῆς αἰσθαντικῆς καὶ ἀγνῆς του ψυχῆς, πρέπει νὰ ζητήσετε ἔς ταῖς σελίδαις ἐκεῖναις τῶν ἔργων του, ὅπου ἡ τέχνη ὀλιγώτερο φαίνεται, ὅπου τὸ αἰσθητὸ ἀληθινώτερο καὶ θερμότερο ἐπετάχθη ἀπὸ τὰ σφυλοκάρδια, καὶ τέτοια εἶναι πολλὰ μέρη τοῦ "Ὀρκου, ἡ γαληναῖς καὶ χαριτωμέναις στροφαῖς τοῦ Ἐρχομοῦ, ὁ ἐτοιμοθάνατος Σουλιώτης, τὸ Παράπονο πεθαμένης, οἱ θερμοί, οἱ καρδιοστάλαχτοι στίχοι τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης καὶ ἄλλα. Τὰ εὐγενικὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα, ἡ ἀγάπη τῆς Πατρίδος, ὁ πόθος τοῦ μεγαλείου τῆς, ἡ ἐπιθυμία τοῦ Καλοῦ καὶ τῆς Ἀρετῆς, ἡ λύπη, ἡ ἀγανάκτησις γιὰ τὰ κακὰ ποῦ τὴν πολεμοῦν, καὶ ὅσα ἄλλα μὲς μαγεύουν καὶ μὲς ὑψόνουν εἰς τὰ ἁρμονικὰ του ποιήματα, δὲν εἶναι ὄχι γέννημα μόνον τῆς εὐλογημένης στιγμῆς τῆς ἐμπνεύσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ καθημερινὴ πνοὴ τῆς ζωῆς του. Πλησιάζετε τὸν γοητευμένο ὅσο θέλετε ἀπὸ τὰ θέλητρα τῆς αἰθέρινης ἐκείνης ποιήσεως ἢ πραγματικότης δὲν θὰ εἶναι ἀρκετὴ νὰ ξεθωριάσῃ ποσῶς τὴν εἰκόνα ποῦ πρὶν τὸν γνωρίσετε ἢ φαντασίαν σας ἐπλασε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

ἈΘΗΝΑΪΚΗ ΗΧΩ

Ἡ πρόσφατος αὐτοκτονία τῆς γυναίκος, τῆς ἀναμιχθείσης εἰς σκανδαλώδη τινὰ ὑπόθεσιν, μὲς ἐνεθύμισεν ἄλλον, ὀλίγον παλαιότερον, νέου γνωστοτάτης οἰκογενεῖας, αὐτοκτονήσαντος ἐξ ἔρωτος. Τὰ δύο ταῦτα περιστατικὰ εἶνε τὰ μόνα ἐξέχοντα ἐν μέσῳ τῶν εὐτυχῶς ὀλίγων καὶ ἀσημάντων, τὰ ὅποια ἀναγράφει ἡ ἀθηναϊκὴ στατιστικὴ, μετὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην τοῦ προπαρελθόντος ἔτους ἐπιδημίας. Εἰς τὸ ἐν ὁ τρόπος τοῦ ἐκουσίου θανάτου, εἰς τὸ ἄλλο τὸ αἴτιον αὐτοῦ, ἔκταν ὥστε νὰ συγκινήσῃσι τὸν κοινὸν τὰ γεγονότα καὶ νὰ ἐπιβληθῶσιν ἐπὶ πολλὴν σκέψιν καὶ τῶν συζητήσεων. Αἱ ἐφημερίδες ἐνέμειναν πάλιν εἰς λεπτομερείας. Κατ' αὐτὰς ἡ γυνὴ, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀπεπειράθη ἐπανειλημμένως νὰ κρημνισθῇ ἐκ τῶν παραθύρων τῆς φυλακῆς, ἠρνήθη ἐπιμόνως νὰ λάβῃ τὴν ἐλαχίστην τροφήν, ἕως οὗ ἐπῆλθε τὸ οἰκτρὸν τέλος. Ἡ φιλοτιμία ἢ ὁ φόβος ἐπέβαλε τοῦτο εἰς τὴν ἀτυχῆ. Ἀφ' οὗ ἀπαξ εὐρέθη πεπληνημένη εἰς λαβύρινθον ἐγκληματικόν, ἐν ᾧ ἐφοδεῖτο τίς οἶδε πόσας ἀτιμώσεις καὶ τιμωρίας, ἐζήτησε νὰ ἐξέλθῃ ἐκείθεν, ἐξερρομένη συγχρόνως καὶ τοῦ κόσμου. Καὶ δὲν ἐξέλεξε μὲν ἴσως τὴν φρονιμωτέραν μέθοδον, ὁμοίαν πρὸς τὸν ἐκσπενδονίζοντα ἀπὸ τοῦ παραθύρου ποτὸν ὄμοῦ καὶ δοχεῖον, ἂν τυχὸν ἔσταξεν ἐντὸς μία δηλητηρίου σταγὼν πλὴν μετεχειρίσθη τὸ μόνον ἴσως θανάτου μέσον, τὸ ὅποιον ἀπέμενε εἰς τὴν ἀσθενῆ καὶ δεσμοῦται γυναῖκα. Ἦτο ὡς μία ἐγκατάλειψις, παράδοσις ἐντελής, ἀφοσιωμένη. Ἀνθρώπος ἀφροσύμενος σκοπίμως καὶ ἐσκεμμένως τροφήν, παρέχει μίαν εἰκόνα ἀπεγνωσμένου, ἐξηγνημένου ἐκ τῆς βιωτικῆς πάλης, παραδεδομένου εἰς παντὸς ἔχθρου τὴν διάκρισιν, μὲ τὰς χεῖρας ἀπλούς, ἐρριμμένας πρὸς τὰ κάτω. Ὅποια λύπη γεννᾶται εἰς τὴν ψυχὴν, ὅταν ἡ ἀμειλίχτος φαντασία ζωγραφίσῃ τὴν εἰκόνα ταύτην! Ἄ, εἶνε πολλὸ σπαρακτικὸν τὸ θέαμα ἀνθρωπίνου πλάσματος, τὸ ὅποιον ἀφ' οὗ ἠτύχησε τὸσον ἐν τῇ ζωῇ ὥστε νὰ ποθῆσῃ τὸν θάνατον, ἀτυχεῖ κατόπι τόσο καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ του, ὥστε νὰ καταφυγῇ εἰς τὴν αἰτίαν! Ἡ ἰδέα τῆς δειλῆς αὐτοκτονίας ἐν οὐδεμιᾷ ἴσως ἄλλῃ περιστάσει ἀναπηδᾷ ζωηρότερα, — ἀλλὰ καὶ ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἢ ἰδέα τῆς ἀτυχίας καὶ τῆς ἐλευσίντης πλήσσει βαθυτέρον τὴν καρδίαν.

Ὁ νέος ἐπυροδόλησεν ἀπλῶς κατὰ τοῦ στήθους του. Ἀνδρικὸν κίνημα, γενναῖον, διεγείρον τὴν ἰδέαν τοῦ ἐνσυνειδήτου, τοῦ καθεκτὸ ἐκουσίου θανάτου, ἀλλὰ κοινὸν καὶ ἀνάξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς, καταπλήσσει διὰ μίαν στιγμὴν ἀλλὰ μὴ διαπερῶν τὴν ψυχὴν, θαμβόνον διὰ τῆς λάμπειας καὶ τοῦ κράτους ἀλλὰ μὴ κατανούσον διὰ τῆς εἰκόνης τῆς βραδείας καὶ μακροχρονίου ἐδύνης. Πόση ὁμως συμπάθεια ἐνυπάρχει εἰς τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου αὐτοῦ! Ἦτο ἔρωτος πρὸς κόρη, ἔρωτος ἀτυχῆς προσκρούων κατὰ κωλυμάτων δυσυπερβλήτων. Ὁ νέος ὁ λύσας διὰ τοῦ παλυκρότου τὸ ἄλυτον, ἦτο πλοῦσις, εὐφυής, ἀνεπτυγμένος. Ὁ κόσμος τὸν συνεπῆθησε ζωηρῶς καὶ ὅλοι οἱ αἰσθηματικὰ ἐπεκρότησαν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἐνθουσιάζει τὸ κίνημα, τὸ ἐλέγγον ἰδέας καὶ αἰσθη-

ματα, τῶν ὁποίων ἡ ὕλιστικὴ μας κοινωνία δὲν ἐνομιζέτο ἀπὸ πολλοῦ ἐπιδεικτικῆ. Βλέπετε ὅτι τὸ σύμπτωμα ἐθεωρήθη παρήγορον καὶ ἐκ τῶν μυρίων αὐτοκτονιῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αἰματοκύλισαν, δύναται τις νὰ εἴπῃ, τὴν Ἑλλάδα, — αὐτοκτονιῶν ἐνόχων, ἐχουσῶν ὡσεπιτοπολὺ εὐτελεῖ, ταπεινὰ καὶ ἀσημάντα ἐλατήρια, ἐκτὸς τῶν ὁποίων οἱ λὸ γ οἱ ἀπέμειναν ἄ γ ν ω σ τ ο ι, — μόνον ἢ τοῦ νέου Βερθέρου ἐφείλκεσαν ὕμνους καὶ θυμὰματα, σχεδὸν πρὸς μίμησιν προβληθεῖσα διὰ τοὺς ἔχοντας ἀπεξηραμένην τὴν καρδίαν καὶ μὴ ἐννοοῦντας ποτὲ πῶς εἰς ἐν αἴσθημα ἀνικανοποίητον εὐρίσκονται ἄνθρωποι θυσιάζοντες τὴν γλυκυτάτην ζωὴν.

*

Ἐπάρχουσι λοιπὸν περιστάσεις ἐν τῷ βίῳ, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ αὐτοκτονία, ἡ φέρουσα τὸ σίγμα καὶ τὸ ἀνάθεμα τῶν ἠθικολόγων ὄλων, εἶνε ἐπιτετραμμένη; καὶ δύναται ποτὲ νὰ θεωρηθῇ πρᾶξις σώφρων καὶ ἀξέπαινος τὸ ἀπεγνωσμένον κίνημα τοῦ λιποτάκτου τῆς ζωῆς, τοῦ καθ' ἑαυτοῦ ἐγκληματικῆς, τοῦ δειλοῦ καὶ ἀτίμου;

Ἡ ἀπόδειξις, ἡ πειραματικὴ τρόπον τινὰ ἀπόδειξις, εἶνε εὐκωλός. Εἰμποροῦμεν νὰ φέρωμεν ἐδῶ, ὄχι βέβαια τὰ προτειθέντα, ἀλλὰ μερικὰ ἄλλα παραδείγματα, εἰς τὰ ὁποία, παρὰ πᾶσαν ἐπέμβασιν σοφιστικὴν, αὐτόδηλον θὰ καθίστατο τὸ πρᾶγμα εἰς ὅλας ἐκεῖνας τὰς διανοίας, παρὰ ταῖς ὁποίας ἡ ἀντιληψις τῆς ζωῆς εἶνε ὑψηλότερα, εὐγενεστέρα τῆς συνήθους τῶν ταπεινῶν ἐγνωστών. Ἀλλὰ προτιμῶμεν τὴν κατ' ἀρχὴν ἀπόδειξιν, τὴν συντομωτέραν καὶ μᾶλλον ἀναμφισβήτητον.

Τὸ ἐκουσίως θνήσκειν εἶνε προνόμιον ἀποκλειστικὸν τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδαμῶς τῆς ζωϊκῆς κλίμακος ἀπαντᾷ τὸ φαινόμενον, οὔτε εἶνε δυνατόν νὰ ἐκδηλωθῇ εἰς ὄργανισμοὺς ἀτελεῖς, ὡς εἶνε οἱ τῶν ζώων. Ὁ περὶ τοῦ σκορπίου θρύλλος, καθ' ὃν περικλειόμενος ὑπὸ ζώνης πυρακτωμένων ἀνθρώπων, τὴν ὁποῖαν ἀδυνατεῖ νὰ ὑπερπηδήσῃ, καὶ κινδυνεύων νὰ καθ' ἑαυτὸν, τύπτει αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ τοῦ κέντρου του καὶ ἀποθνήσκει, ἐτάχθη σήμερον μεταξὺ τῶν παλαιῶν προλήψεων. Ἐπίσης οὐδὲν ὑπάρχει βεβαιωμένον παράδειγμα κυνὸς ἀποθανόντος ἐξ αἰτίας ἐπὶ τῷ θανάτῳ κυρίου ἡγαπημένου ἢ καὶ ἂν ὑπάρχῃ, ἐλάχιστα φέρει τὸν χαρακτήρα αὐτοκτονίας ἀνθρωπίνης, λογικῆς, ἢ ἐκ λύπης ὑπερβολικῆς ἀσυνειδήτου ἀπὸ τροφῆς ἀποχῆς, τῆς ὁποίας ὁ τυχὸν ἐπερχόμενος θάνατος εἶνε συνέπεια οὔτε προβλεπόμενη, οὔτε σκοπούμενη ὑπὸ τοῦ ζώου. Διότι ἡ αὐτοκτονία ἐνέχει τὴν ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας, τῆς ὁποίας μόνος ὁ ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα ὁ πολιτισμένος, ὁ προηγημένος ἄνθρωπος, εἶνε ἐν βαθμῇ ἀρκούντι ἐπιδεικτικῶς. Προσπατεῖται καὶ προϋποτίθεται ἡ γνώσις τοῦ θανάτου, φιλοσοφία τις περὶ τῆς μετὰ θάνατον καταστάσεως, συνειδήσις τοῦ προορισμοῦ τῆς ζωῆς, συλλογισμὸς καὶ ἐκτίμησις τῶν ἐκατέρωθεν ὑπὲρ ἢ κατὰ καὶ ἐπὶ πάντων ἀνάπτυξις τοῦ λόγου εἰς βαθμὸν ἐπιβαλλόμενον ἐπὶ τῶν ἐναστικῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ τῆς αὐτοσυντηρησίας, τὸ ὅποιον προσβάλλει καιρῶς ἢ καθ' ἑαυτῆς ὀπλισμένη χεὶρ, εἶνε βεβαίως τὸ ἰσχυρότερον. Τοιαύτην ἠθικὴν ἀνάπτυξιν,

τοιαύτας γνώσεις καὶ λειτουργίας πνευματικῆς ὄχι μόνον παρὰ τοῖς ζώοις δὲν εἶνε δυνατόν νὰ παντήσωμεν ἀλλ' οὔτε καὶ παρὰ τοῖς ἀγρίοις, τῶν ὁποίων αἱ αὐτοκτονίαι δὲν διαφέρουσι πολὺ τῆς τοῦ κυνός. Εἶνε δὲ γεγονός ἀναμφισβήτητον ὅτι ὅσω μᾶλλον προηγημένοι εἶνε αἱ ἄνθρωποι κοινωνίαι, τόσο συχνότερα παρουσιάζουσι τὰ παραδείγματα τῶν αὐτοκτονιῶν καὶ τόσο ἐξαιρετικώτερον τὴν ποιότητά των.

Ἡ κοινὴ φράσις ὅτι ἡ αὐτοκτονία, ὅπως ἡ φρενοβλάθεια, εἶνε «προτὸν τοῦ πολιτισμοῦ» συνδέεται μὲν συνήθως ἀπὸ κανὸν δ ο σ τ ο ι ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ τῶν δυναμένων νὰ ἐκτιμησῶσι τὰ πρᾶγματα μετ' ἀκριβείας. Ἡ αὐτοκτονία εἶνε ἡ ἀντίπρος τοῦ φόρου εἶνε σημεῖον φύσεως ὑψηλοτέρας, ἀποτέλεσμα ἐξελίξεως καὶ προόδου, σφραγίς ζωῆς πνευματικῆς, κατὰ τοῦτο διαφερούσης τῆς κτηνώδους, ὅτι ἔχει συνειδητὸν ἐνὸς προορισμοῦ καὶ εἶνε κυρία νὰ σταματᾷ ἀφ' ἑαυτῆς, ὅταν δυσμενεῖς ὄροι καταστήσωσιν ἐπιβλαβῆ, ἀχρηστον ἢ ὀπωρηθῆποτε ἄλλως τῷ ἀτόμῳ μοχθηρὰν τὴν παράτασίν τῆς. Ἄν ἡ αὐτοκτονία εἶνε καλὴ ἢ κακὴ, ἂν εἶνε δειλία ἢ τόλμη, ἂν εἶνε δικαία ἢ ἀδικος, ἂν τιμία ἢ ἀτιμος, ταῦτα βλέπετε, ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν συνθηκῶν, ὅφ ἂς τελεῖται, καὶ εἶνε ζητήματα ὑποκειμενικῆς ἀντιλήψεως. Τὸ μόνον γενικὸν καὶ ἀντικειμενικόν, τὸ ὡς ἀξίωμα ἀναμφισβήτητον εἶνε τοῦτο, ὅτι ἡ αὐτοκτονία ἐπιτρέπεται φυσικῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅπως καὶ οἰαζέθηποτε τῶν ἄλλων αὐτοῦ δυνάμεων καὶ προνομιῶν ἢ χρῆσις ἄλλο ζήτημα, καθὼς εἶπομεν, εἶνε ὅτι κατὰ τὴν χρῆσιν ταύτην πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ γενικώτερον καὶ ὑψηλότερον συμφέρον, ἐξ οὗ ὑπάρχουσι αὐτοκτονίαι ἄλλαι μὲν ἐπαινεταὶ καὶ ἀξιολογήτοι, ἄλλαι δὲ ψεκταὶ καὶ ἀνωφελεῖς.

*

Διακρίνομεν σήμερον δύο μεγάλας κατηγορίας αὐτοκτονιῶν: τὰς ἐκ προδιαθέσεως καὶ τὰς ἐξ ἐλευθερίας βουλήσεως. Αἱ πρῶται εἶνε μοιραῖαι εἶνε ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα ὄργανισμοῦ ἐκ κληρονομικότητος προκείμενου μὲ τῶσιν πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν, μᾶλλον ἢ ἦττον ἰσχυρὰν, ἱκανοποιημένην πολλάκις ἄνευ αἰτίας προφανοῦς, ὅτε καὶ φέρει χαρακτῆρα παραφροσύνης. Ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὁ γεννώμενος μὲ τὴν καταδίκην νὰ ποθῆσῃ διὰ τῆς ἰδίας του χειρὸς, σύμπτωσις μόνον θὰ εἶνε ἂν ἀποθῆσῃ ἄλλως. Ὁ λόγος εἰς αὐτὸν δὲν ἐνεργεῖ εἶνε δούλος τοῦ αὐτοῦ ὄργανισμοῦ του ὅλα τὰ βλέπει κακὰ καὶ μαῦρα, φύσει μελαγχολικὸς καὶ ἀπαισιόδοξος καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην δυσκολίαν, τὴν ὁποῖαν ἄλλος μὲ ὀλίγον θάρρος θὰ παρέκαμπεν, ἀτενίζει πρὸς τὸν σωτήρα θάνατον, μετὰ τῆς γλυκυτέρας, μετὰ τῆς μόνης ἐλπίδος. Περὶ τῶν τοιούτων αὐτοκτονιῶν, — καὶ δυστυχῶς εἶνε αἱ συχνότερον παρατηρούμεναι εἰς τὰς κοινωνίας μας — δὲν ἐπιτρέπεται γνώμη οὔτε ὑπερ οὔτε κατὰ. Εἶνε ἀπλῶς τὸ παθολογικὸν σύμπτωμα ἀτομικοῦ ἢ κοινωνικοῦ ὄργανισμοῦ ἐκρύθμου, λογικοῦ ἐσκοτισμένου, περὶ τοῦ ὁποίου μόνον μέσα θεραπείας εἰμπορεῖ τις νὰ σκεφθῇ.

Αἱ ἄλλαι ὁμως, αἱ ἐκ σχετικῶς ἐλευθερίας βουλήσεως ἀπορρέουσαι, αἱ πνευματικῆς τὴν φύσιν, αἱ ἀνεπηρέαστοι καὶ καλῶς ἐσκεμμένα, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο σπανιώτεροι, εἶνε αἱ μόναι ἐπιδεικτικῆς γνώμης ὑπε-

κειμενικής. Τὸ κατ' ἐμέ, — καὶ δὲν εἰξεύρω τί φρονοῦσι περὶ τούτου οἱ ἀναγνώσταί μου, — νομίζω ὅτι αἱ συνήθειαι δυσμενεῖς περιστάσεις τοῦ βίου, εἰς τὰς ὁποίας μᾶλλον ἢ ἦττον ὑπόκειται πᾶς ἄνθρωπος ζῶν, δὲν εἶνε λόγοι δυνάμενοι νὰ δικαιολογήσωσι τὴν χρῆσιν τοῦ ὑψίστου τῆς αὐτοκτονίας δικαιώματος. Ἐρως ἀτυχῆς ἐξάρνα, ὅταν εἶνε τόσο πιθανὸν ὅτι μὲ τὸν χρόνον θὰ ἐκρίθωθῃ ἢ θὰ εὐτυχήσῃ; ἀτιμωσίς πρὸ τῆς κοινωνίας, ὅταν ὑπάρχῃ, καὶ ὑπάρχει πάντοτε, καιρὸς ἐξομολογήσεως συμφορᾶς οἰκογενειακῆς ἢ θανάτου προσφιλοῦς, ὅταν ἐκείνη μὲν κατὰ φυσικὸν λόγον θὰ ἐπανορθωθῇ ἢ ττον ἢ βράδιον, ἐξ αὐτοῦ δὲ εἴμπορεῖ νὰ ποιεῖται γλυκεῖα τις καὶ τρυφερὰ ἀνάμνησις, παρηγορία καὶ στήριγμα τῆς κατόπιν ζωῆς; οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι, δυνάμεναι νὰ ποσοδωθῶσι μὲ ὀλίγην δραστηριότητα, ἢ μὲ μίαν ἀπόφασιν ἀλλαγῆς βίου, — ὅλ' αὐτὰ καὶ ἄλλ' ἀκέρμη φοβερώτερα, καὶ ἀνεπανόρθωτα ἂν ὑποτεθῶσι, νομίζω ὅτι ὡς αἷτια ἐξευτελιζοῦσι καὶ ἀτιμᾶζουσι τὴν αὐτοκτονίαν. Διὰ νὰ διατηρῆ τὸν ὑψηλόν, τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀνθρώπινον χαρακτήρα τῆς ἡ πράξης, πρέπει νὰ τελεῖται εἰς ὅλους ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, νὰ ἐλέγχεται ὡς αὐταπαρηγορία, ὡς ἐθελουσία, ὡς κίνημα ἀλτρουϊσμοῦ, προωρισμένη ἀντὶ μιᾶς ζωῆς μυρίας νὰ σώσῃ, νὰ ἐπιφέρῃ ἐν μέγα καλόν, νὰ ἐξυψώσῃ τὸ γόητρον καὶ νὰ δοξάσῃ τὴν πατρίδα καὶ νὰ τιμήσῃ τὴν ἀνθρω-

πότητα. Μόνον ὅταν ἡ αὐτοκτονία εἶνε θυσία ἀτομικῶν ἐγωιστικῶν συμφερόντων εἰς ὑψηλότερα καὶ γενικώτερα, ὅταν δηλαδὴ ἀνευ περιφράσεως εἶνε ἀρετὴ, τότε μόνον ἀξιοῦται τῆς ἀνεπιφυλάκτου, τῆς ἐνδομύχου μου συμπαθείας καὶ ἐπιδοκιμασίας. Ὁφείλω νὰ ζητήσω συγγνώμην παρ' ὅλων τῶν τρυφερῶν αἰσθηματικῶν τοῦς ἑποίους συγκινεῖ ἡ λιποταξία τῶν ἀσθενῶν, τῶν μὴ δυναμένων νὰ βαστάσωσι τὰς δυσκολίας τοῦ βίου. Πλὴν ἐξομολογοῦμαι ὅτι ἐμὲ οὐδέποτε μὲ συνεκίνησεν αὐτοκτονία ἐξ ἔρωτος, οὔτε ἐκ παρομοίων παθημάτων, περισσότερο τοῦ φυσικοῦ θανάτου ἐνδὸς ἀνθρώπου. Ἀποκρούω καὶ καταδικάζω καὶ τὰς δύο αὐτοκτονίας, περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησα ἐν ἀρχῇ μετὰ τὴν ἡγίω τῆς κοινῆς συμπαθείας, ἐφ' ὅσον ἔγινον ἐξ ὅλης ἐλευθερίας βουλήσεως. Ἐδάκρυσα εἰς τὰς σελίδας τοῦ Βερθέρου, ὅσον καὶ εἰς τὰς τοῦ Ἰακώβου Ὀρτις; ἀλλὰ κανένα τῶν ὠχρῶν αὐτῶν ἐρωτικῶν αὐτοχειρίων θὰ ἐπρόβαλλα εἰς μίμησιν. Ἀπειναντίας λατρεύω τὸν θάνατον τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, περισσότερο τῆς ζωῆς πολλῶν ἄλλων ἡρώων μυθιστορικῶν ἢ ἱστορικῶν.

Εἶνε ἀτομικὴ γνώμη αὕτη, τὴν ὁποίαν, ἐπαναλαμβάνω, δὲν ἔχω τὴν ἐλαχίστην ἀξίωσιν νὰ παραδεχθῆ κανεὶς.

ΑΝΤΙΑΛΟΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ¹

ΙΖ' — Ἐνας πυρετός καὶ τὸ γιατρικὸν του.

Ἀνέθηκε ὁ ἥλιος ὡς μιὰ ὄργυια, οἱ ἀχτίδες ἐπαίζαν ἀνάμεσα στὰ φύλλα τῆς μεγάλης κληματαριᾶς μπροστὰ στὸ καλύδι, κι ὅλοι μέσα κοιμοῦνταν ἀκόμα. Ἐγὼ σηκώθηκα καὶ κατέβηκα στὸ γιαλό; μὰ ὄρεξή δὲν εἶχα γιὰ ψάρεμα σήμερα. Δὲν ἤξερα τί εἶχα, τί λαχταροῦσα; κάτι φούσκωνε τὴν καρδιά μου, ἀνέβαινε καὶ μ' ἐπιγε. Ὁ κόσμος δὲ μὲ χωροῦσε. Πῆγα καὶ καθήσα κάτω ἀπὸ τὸ βράχο μου. Ἦθελα νὰ γω φτερὰ νὰ πετάξω καὶ νὰ τραβήξω στὸ μοναστήρι, νὰ πῶ τῆς Λενιώς μου νὰ προσεύκεται καὶ γιὰ μένα, νὰ μ' ἔχῃ καὶ μένα στὸ νοῦ της. Ὑστερα πάλι, νὰ τὴν καταπαίσω νὰ φέρῃ τὸ μοναστήρι καὶ νὰ ῥθῃ μαζί μου, νὰ πᾶμε μακριὰ, μακριὰ, ἐκεῖ ποῦ δὲ μᾶς ξέρει κανένας, σὲ κάποια ὄρημονήσι, σὲ κάποια σπηλιά, καὶ νὰ ζοῦμε σὰ δύο περιστερία.

Ἄντα ὅμορφα καὶ γλυκὰ εἶταν τριγύρω; ὅμορφες εἶταν κ' οἱ καλαμιές καθὼς λυγίζαν μετὰ τὸ φύσημα τοῦ ἐμπάτη. Γλυκὸ εἶταν καὶ τὸ κελᾶδημα τοῦ κοροδαλοῦ, πῶς γλυκὸ ἀκόμα τὸ κύμα ποῦ μορμουρίζε πλάγι μου καὶ φιλοῦσε τὴν ἀμμουδιά.

¹ Ἰδε σελ. 348.

Ἐβλεπα τὰ κρυσταλένια νερά, καὶ μοῦ ἤρθε νὰ πέσω μέσα καὶ νὰ σβύσω τὴ φλόγα μου. . . . Σὲ λίγες στιγμὲς κολυμποῦσα στὴ θάλασσα. Ὡς τὸν ἀντικρυνὸ κάθο πῆγα καὶ γύρισα. Σὰ βγήκα καὶ ντύθηκα, εἶμουν καλὸς καὶ νὰ πολεμήσω, ὄχι τέτοιες λαχτάρες. Τράβηξα ἴσια στὸ καλύδι.

Τοὺς βρήκα ὅλους σηκωμένους καὶ σὲ δουλειά. Περίμεναν τὰ ψάρια μου, καὶ τὸ καλάθι μου εἶταν ἄδειο! Τοὺς εἶπα πῶς κολύμπησα, καὶ δὲν ψάρεψα.

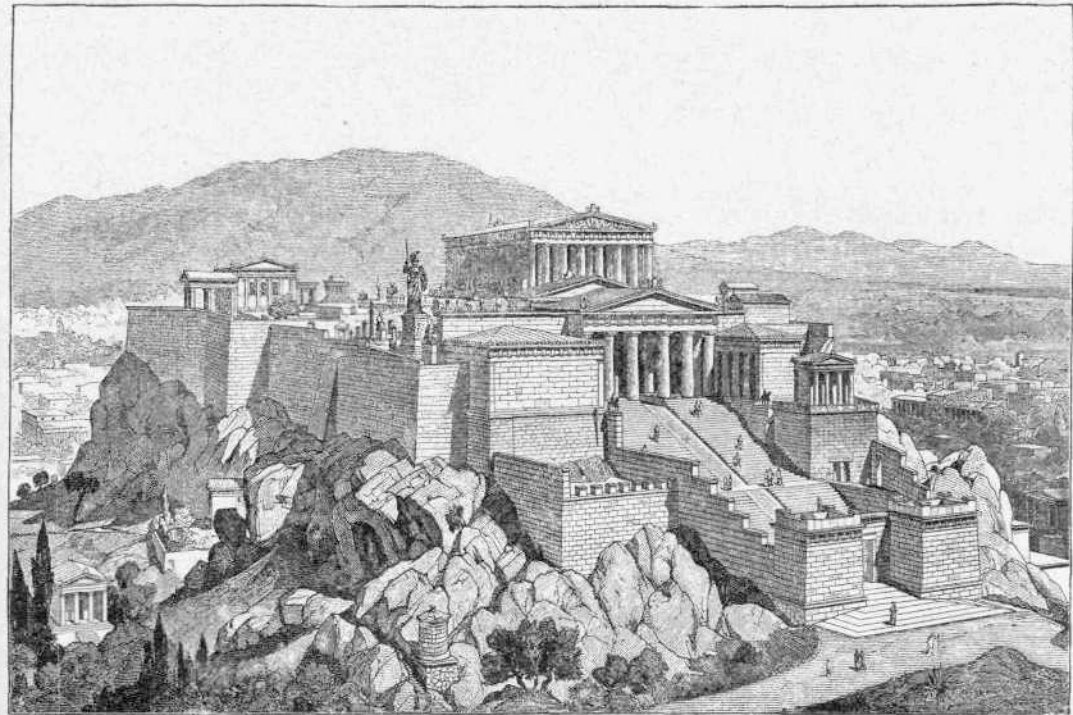
— Παράξενη ὥρα γιὰ κολύμπημα, εἶπε ὁ γέρος.

Πολλὲς φορές ξεγνοῦν οἱ γέροι τὰ νειάτα τους. Μερικὲς μέρες κατόπι ἄρχισε ὁ τρυγητός καὶ μὲ γλύτωσε ἀπὸ τὰ βράσανά μου. Τοῦ τρυγητοῦ ἢ δουλειᾶ δὲ χωράτευσ. Κάθε τζιτζικας γίνονταν τώρα μερμηγκι καὶ μάζευε, μάζευε γιὰ τὸ χειμῶνα. Ὁ χειμῶνας στέκονταν ἀπ' ἐξω καὶ περιμένε νὰ πῆ. Πλάκωναν τὰ πρωτοβρόγια, τάραζαν τὴ θάλασσα τὰ μελτέμια, μιὰ στιγμὴ νὰ χάσουμε δὲν εἶχαμε. Ἄμε κ' εἶλα γλιγῶρα γλιγῶρα μετὰ τὸ καλάθι στὸν ὦμο, νὰ μὴ χάσουμε τὰ μαζούλια. Κ' εἶτσι γλυτώναμε τὰ μαζούλια.

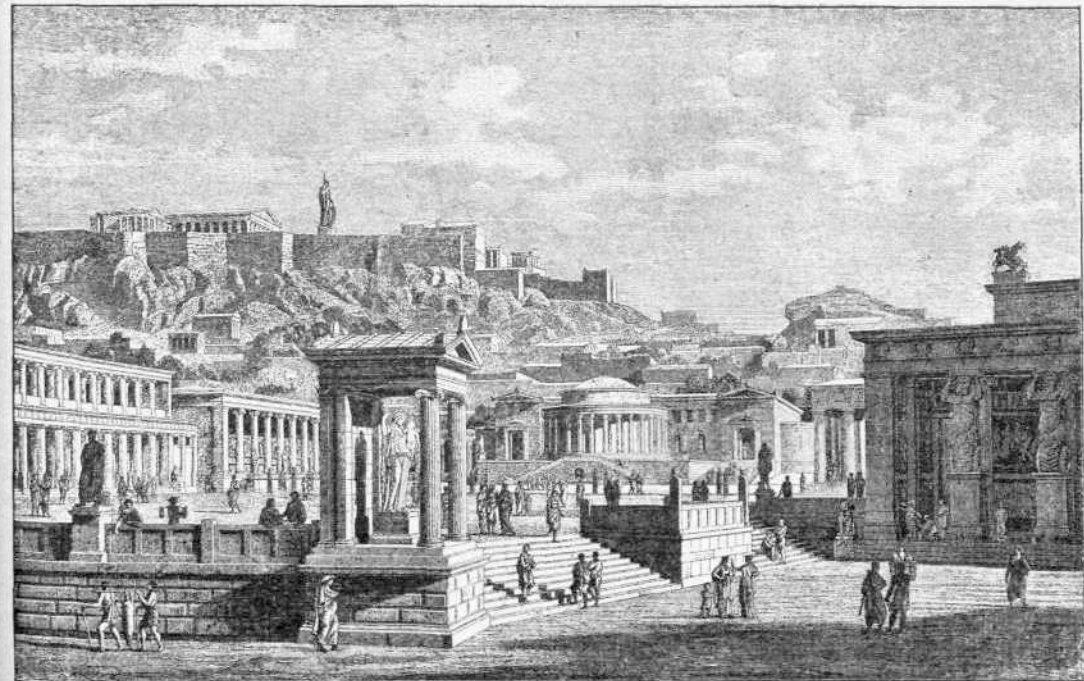
ΙΙΙ'. — Φαντάσματα

Εἶταν βράδυ βράδυ σὰν ξαναπαίναμε στὸ σοκάκι μας ὕστερ ἀπὸ ἐνάμιση μῆνα ἐξοχῆ. Παράξενο φαίνονταν τὸ χωριό, ἄγριο καὶ κρύο

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΣ

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

σὰ μοναστήρι, σὰν κοιμητήριον. Καὶ τὸ σπίτι, ἀκόμα πιὸ ἄγριο. Τὰ φύλλα τῆς κιδωνιάς σκορπισμένα μὲς τὴν αὐλὴν, οἱ βασιλικοὶ καὶ τὰ λουλούδια ξεσοριασμένα μέσα στὶς γλάστρες, στὰ κεραμιδιὰ νὰ ξεφωνίζουσι οἱ κάργες, κι ὁ Ἰμάμης νὰ ψάλλῃ «ἀζάμ ναμάζι» στὸ μιναρέ!

Σὰν ἀναψῶν τὴ φωτιά, κι ἄρχισε νὰ φέγγῃ ἡ γωνιά, σὰν ἄρχισε ἡ Ἄννοῦλα ν' ἀνεβοκατεβαίνῃ καὶ ν' ἀνοίγῃ παράθυρα, καὶ νὰ κουβεντιάζῃ μὲ τις γειτόνισσες, καὶ νὰ τρέχῃ ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ καὶ νὰ συγυρίζῃ, ἄρχισε νὰ χάνῃ καὶ τὸ σπίτι τὴν ἀγριάδα του.

Καθήσαμε στὸ δαίπνο οἱ τρεῖς μας, χωρὶς τὸ γέρο. Ὁ γέρος ἔμεινε πίσω, εἶχε δουλειὲς ἀκόμα νὰ κάμῃ, καλὰ Χριστουγεννα γιὰ τὸ γέρο. Φάγαμε ἥσυχα καὶ δίχως πολλὰ λόγια. Σὰ σηκώθηκαμε πῆγα στὸ παράθυρο νὰ κοιτάξω, ν' ἀκούσω τίποτις ποῦ νὰ μὲ χαρύνῃ, νὰ μὲ ζωντανέψῃ. Ἡσυχία καὶ μοναξιά! Μήτε τροξαλλίδες, μήτε βρύσες, μήτε ἀμπελοθάβρακα! Δὲν τὸ χωροῦσε ὁ νοῦς μου πῶς στὸν κόσμῳ δὲν μπορεῖ ἄθραπος νὰ τὸ χαίρεται ἀδιάκοπα, πῶς οἱ χαρὲς ἔρχονται κάποτες μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ λαχταροῦμε κατόπι, νὰ θυμούμαστε, νὰ ἐλπίζουμε, νὰ μὴ φοροῦμε ἀπὸ τὴν ἀπελπισία, νὰ μὴν τύχῃ καὶ μᾶς χάσῃ ὁ κόσμος καὶ δὲν ἔχει κανέναν νὰ βασανίζῃ κατόπι.

Καὶ φέτος, ποῦ πατοῦσα τὰ δεκατρία μου, ποῦ ἄρχιζε νὰ χτυπᾷ ἡ καρδιά καὶ νὰ ταξιδεύῃ ὁ νοῦς, ἡ ψυχὴ μου εἶταν ἀκόμα πιὸ ἀγριεμένη, ὁ ἀνεμὸς βόιζε πιὸ θυμωμένα ἀνάμεσα στὰ μισόγυμνα κλωνιά τοῦ περιβολιοῦ, οἱ σκύλοι γαυγίζανε στοὺς δρόμους πιὸ λυσσαγμένα, ὁ Ἰμάμης ἔψαλλε τὸ «γιατσί» του πιὸ θλιβερά, τὸ κόλι μούγκριζε μὲ πιώτερο πείσμα, τὰ γουρλωμένα μάτια τοῦ Ταζιάρχῃ μ' ἔβλεπαν πιὸ ἀχόρταγα, ὅταν πλάγιασα στὴ συνειθισμένη γωνιά μου νὰ κοιμηθῶ, κ' ἔβλεπα τὰ κονίσματα ἀντικρῦ μου μὲ τὴ μισαναμμένη καντήλα.

Κοιμήσου, ἂν μπορῆς, φίλε μου! Γύρισ ἀπὸ τὸ ἓνα πλευρό, ξαναγύρισ ἀπὸ τ' ἄλλο, καὶ διώξε, ἂν μπορῆς, τὰ χίλια φαντάσματα ποῦ τριγυρίζουν τὸ νοῦ σου, φαντάσματα ὅχι τῆς Ἁγιά Μαρίνας, μὰ ἀληθινὰ φαντάσματα τῆς λύπης, τοῦ πόνου, τῆς ἀπελπισίας! Ἐνα μοναχὸ τέτοιο φάντασμα ἔσωνε νὰ μοῦ κλέψῃ τὸν ὕπνο: ὁ μισέμὸς τῆς Λενιώς μου, τῆς βιολέττας ἐκείνης ποῦ δὲ θὰ τὴ μυρίζῃς πιά κανένας, δὲ θὰ τὴ βλέπῃ κανένας νὰ λέγῃ πῶς ἔχει καὶ τὰ καλὰ του ὁ κόσμος.

Γύρινα ἀπὸ τὴ μιὰ, ξαναγύρινα ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ κοιμήσου! Ὡς τὸ πρῶτο λάλημα τὴν πέρρασα ἔτσι. Καὶ σὰν ζύπνησα, στέκουνταν ἡ μακαρίτισσα μπροστά μου καὶ μοῦ ἔλεγε πῶς εἶταν ἀργὰ καὶ νὰ κάμω γλιγῶρα, γιατί ἀρχινᾷ τὸ Σκολεϊό.

[Ἐπιτεταὶ συνέχεια]

ΤΑ ΕΝ Τῷ ΟΙΚῷ ΦΥΤΑ¹ ΚΑΙ Ο ΚΑΘΑΡΟΣ ΑΗΡ

Ἡ ὑψίστη τῶν νόμων τούτων σημασία καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι μόνον ἐπὶ τῇ βλάσει αὐτῶν ἠδυνήθη ν' ἀναπτυχθῇ ἡ συστηματικὴ Γεωπονία καὶ Δασολογία. Τὰ φύλλα τῶν φυτῶν δύνανται μόνον τῇ βοήθειᾳ τοῦ πρασίνου χρώματος (τῶν κόκκων τῆς Χλωροφύλλης) νὰ παραγάγῃσιν ἐκ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέως, τοῦ ὕδατος καὶ τινῶν ἀλάτων τῇ ἐπιδράσει τοῦ ἡλίου ἢ τοῦ φωτός τῆς ἡμέρας ὅλας ἐκείνας τὰς ὀργανικὰς οὐσίας, δι' ὧν ἀπαρτίζονται τὰ κύτταρα, φύλλα, ξύλα, ῥίζαι, ἄνθη, καρποὶ καὶ σπόροι, δηλαδὴ ὅσα παρουσιάζονται εἰς τὰς διαφόρους θρεπτικὰς οὐσίας, αἰτίνες χρησιμεύουσι πρὸς τροφήν τῶν ἀνθρώπων καὶ ζώων. Ἐκαστον πρασινὸν φύλλον ἀποσυνθέτει εἰς τὸ ἡλιακὸν φῶς καθ' ἑκάστην στιγμὴν τὸ παρὰ τοῦ ἀέρος ἀπορροφώμενον ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἐνῶ ἐκπέμπει ὀξυγόνον σχηματίζον διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τοῦ παρὰ τοῦ ἐδάφους ἀπορροφώμενου ὕδατος πρῶτον ὀργανικὸν προϊόν, ἧτοι τὸ ἄμυλον ἀπὸ τοῦ ὁποίου διὰ συνθέσεως (χημικῆς ἀλλοιώσεως) πηγάζουσιν ὅλαι αἱ ἀναρρήσιμοι ἄλλα ὀργανικὰ ἐνώσεις τὰς ὁποίας ἀπαντῶμεν εἰς τὰ φυτὰ. Συνεπῶς ἡ ἐκπνοὴ ὀξυγόνου τῶν φύλλων κατὰ τὴν ἡμέραν εἶνε συνέπεια τῆς θρέψεως τῶν φυτῶν καὶ βέβαιον σύμπτωμα τῆς ἀφομοιώσεως ἢ τῆς κατασκευῆς ἄμυλου. Ἐὰν τοποθετήσωμεν κάτωθεν ὑαλίνου κώδωνος βυθισμένου ἐντὸς ὑδραργύρου καὶ περιέχοντος ποσὸν τι ἀνθρακικοῦ ὀξέως ἐν οἰονδήποτε φυτῶν, ἐκθέσωμεν δ' αὐτὸν εἰς τὸ ἡλιακὸν φῶς παρατηροῦμεν μετ' ὀλίγον ὅτι ὁ ἀήρ ἐγένετο πτωχότερος εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ πλουσιώτερος εἰς ὀξυγόνον. Ἄν τὸ πείραμα τοῦτο δοκιμάσῃ τις εἰς βαθύσκιον μέρος, ἐντὸς πυκνοῦ δάσους λ. χ. ἢ κατὰ τὴν νύκτα, παράγεται ὅλος τὸ ἐναντίον φαινόμενον. Ὁ ἀήρ καθίσταται πτωχότερος εἰς ὀξυγόνον καὶ πλουσιώτερος εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο φαινόμενον χαρακτηρίζουσιν ὡς ἀναπνοὴν τῶν φυτῶν. Αὕτη δὲν περιορίζεται μόνον κατὰ τὴν νύκτα, ἀλλὰ γίνεται καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν εἶνε ἡ ἀφομοίωσις πολὺ μεγαλητέρα. Ἡ ἀναπνοὴ τῶν φυτῶν ὁμοιάζει καθ' ὅλα πρὸς τὴν τῶν ζώων χημικῶς εἶνε τὸ αὐτὸ φαινόμενον. Ἡ διαφορὰ ἐγκρίεται μόνον εἰς τὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα, ἔχουσιν ἰδιαίτερον ὄργανον τοὺς πνεύμονας διὰ τῶν ὁποίων καταρθούται ἡ ἀναπνοή, ἐνῶ εἰς τὰ φυτὰ τοιοῦτον ὄργανον λείπει, ἀντ' αὐτοῦ ὅμως δύνανται ταῦτα ν' ἀναπνεύσῃ δι' ὅλης τῶν τῆς ἐπιφανείας. Τῇ

¹Ἰδὲ σελ. 344

βοήθειᾳ τοῦ πρωτοπλάσματος τῶν κυττάρων ἀναπνεύουσιν αἱ ῥίζαι, τὰ φύλλα, οἱ πράσινοι κυλλοί, αἱ κάλυκες, τὰ ἄνθη, οἱ ὠριμάζοντες καρποὶ πράσινοι καὶ μῆ. Ὅλα τὰ μέρη ταῦτα ἀραιροῦσι διαρκῶς ἀπὸ τοῦ περιβάλλοντος ἀέρος μέρος τοῦ ὀξυγόνου τοῦ ἀποδίδοντα εἰς αὐτὸν ἴσον ποσὸν ἀνθρακικοῦ ὀξέως. Τὰ ἄνθη ἀναπνεύουσιν ἰσχυρότερον τῶν φύλλων, καταναλίσκουσι δ' ὡς ἐκ τούτου περισσότερον ὀξυγόνον καὶ ἐκπέμπουσι περισσότερον ἀνθρακικὸν ὀξύ. Ἐπὶ τοῦ φαινομένου αὐτοῦ στήριζεται ἡ κοινὴ πρόνοια τοῦ νὰ μὴ θέτωμεν ἀνθούντα φυτὰ ἐντὸς δωματίων τοῦ ὕπνου, διότι κατὰ τὴν νύκτα ἰδίως διὰ τῆς ἐκπνοῆς τῶν αὐξάνουσιν τὸ ποσὸν τοῦ ἐν τῷ ἀέρι ἀνθρακικοῦ ὀξέως καὶ συνεπῶς χειροτερεύουσιν αὐτόν.

Διὰ ζυγίσεως ἀπεξηραμένων φύλλων ὁ καθηγητὴς Σάξ ἐν Βυρτσβούργῳ ἀπέδειξεν ὅτι τὰ φύλλα ἐν ὑπαίθρῳ κατὰ τὴν διάρκειαν θερμῆς ἡμέρας (15 ὥρας περίπου) παράγουσι κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον ἐπιφανείας καὶ κατὰ μέσον ὄρον 25 γραμμάρια ἄμυλου. Ἐξ αὐτῶν ἀποσυντίθεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς πάλιν ἐν γραμμάριον, δι' οὗ ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ παραγωγή νέων ὑλῶν δι' ἀφομοιώσεως ὑπερτερεῖ κατὰ πολὺ τὴν διὰ τῆς ἀναπνοῆς προερχομένην ἀπώλειαν τοιοῦτων. Συνεπῶς πρὸς τὰ προηγούμενα, ὑπὸ τοὺς συνήθεις ὄρους τὸ ποσὸν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέως, τὸ ὁποῖον τὰ φυτὰ καταναλίσκουσιν εἶνε πολὺ μεγαλειότερον τοῦ ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸν ἀέρα διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἀποδιδομένου. Εἰς τὰ ἐνοικίδια φυτὰ, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τοῦ κακοῦ φωτισμοῦ οὐδέποτε δύνανται ν' ἀφομοιώσῃ τὸσα ποσά, ὅσα τὰ ἐν ὑπαίθρῳ βιοῦντα, δύναται νὰ ἰσορρίσῃ ἢ διὰ τῆς ἀφομοιώσεως παραγωγή τὴν διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἀπώλειαν. Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἐξαιρουμένων τὰ φυτὰ βιοῦντα, οὐδεμίαν ὅμως αὐξήσιν αὐτῶν δύναται νὰ παρατηρηθῇ. Μόνον ὑπὸ πολὺ εὐνοϊκῶν φῶς καὶ ἔδαφος εἶνε ἡ ἡμερησία παραγωγή τῶν φυτῶν κατὰ τὸ θέρος τοιαύτη ὥστε ἐπιφάνεια φύλλων ἐνός τετραγωνικοῦ μέτρου δύναται νὰ παραγάγῃ 25 γραμμάρια ἄμυλου. Πρὸς τοῦτο γράφουσιν εἰκόσιν λίτρων ἀνθρακικοῦ ὀξέως ἀποδίδοντα ἀντ' αὐτῶν εἰς τὸν ἀέρα τὸ αὐτὸ ποσὸν ὀξυγόνου. Ἀνεπτυγμένος ὅμως ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην κατὰ τὰ εἰρημένα ἐντὸς μιᾶς ὥρας 24 λίτρων ὀξυγόνου παράγων τὸ αὐτὸ ποσὸν ἀνθρακικοῦ ὀξέως, δηλ. ποσὸν ἴσον πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καταναλίσκει πρὸς διατροφήν του ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας (15 ὥρων) φυτὸν τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια τῶν φύλλων ἐν συνόλῳ εἶνε ἐν τετραγωνικὸν μέτρον. Ἐὰν δὲ τις λάβῃ συνάμα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ διὰ πετρελαίου κιομένη λυχνία ἐντὸς μιᾶς ὥρας παράγει 60 λίτρας καὶ ὅτι μία φλόξ ἀερίοφωτος παράγει 83 λίτρας ἀνθρακικοῦ ὀξέως, ἐπιτεταὶ ὅτι εἰς ἄνθρωπος, μία λυχνία πετρελαίου καὶ κανὲν καναρίνιον ἐντὸς ἐνός δωματίου κατα-

ναλίσκουσιν ἡμερησίως πολὺ μεγαλειότερον ποσὸν ὀξυγόνου καὶ παράγουσι πολὺ περισσότερον ἀνθρακικὸν ὀξύ ἀπὸ τὸ ὀξυγόνον, τὸ ὁποῖον φυτὰ μὲ ἐπιφάνειαν φύλλων ἐνός τετραγωνικοῦ μέτρου παρέχουσιν ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας, καὶ ἀπὸ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ αὐτῷ χρονικῷ διαστήματι καταναλίσκουσι. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ αὐξήσιν καὶ οὕτως εἶπειν ἡ ἐργατικότης τῶν ἐνοικιδίων φυτῶν ὑπὸ τὸ μέτρον φῶς τῶν δωματίων εἶνε μικροτέρα τοῦ ἡμίσεως τῆς τῶν ἐν ὑπαίθρῳ βιοῦντων φυτῶν, συνεπῶς δὲ ἐπειδὴ τὰ ἐνοικίδια φυτὰ καταναλίσκουσι πολὺ ὀλιγώτερον ἀνθρακικὸν ὀξύ παράγοντα καὶ ὀλιγώτερον ὀξυγόνον, καὶ ἐπειδὴ συνάμα διὰ τῆς ἀναπνοῆς τῶν φυτῶν ἀποδίδεται εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν μέρος τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν καταναλωθέντος ἀνθρακικοῦ ὀξέως, ἐπιτεταὶ ὅτι τὰ ἐνοικίδια φυτὰ κατὰ τοσοῦτον ὀλιγώτερον συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐξυγίανσιν καὶ κάθαρσιν τοῦ ἀέρος, καθ' ὅσον μάλιστα ἐκτός τῶν προηγούμενων δὲν δύνανται οὔτε τὰς ὀργανικὰς οὐσίας τὰς ἐπιφερούσας τὴν κακοσμίαν τοῦ μολυσμένου ἀέρος, ἀλλ' οὔτε τὰς διαφόρους ἄλλας ἐν τῷ ἀέρι ὑπαρχούσας μiasματικὰς οὐσίας νὰ καταστρέψωσι.

*

Διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν ἐντὸς ἐρμητικῶς κεκλεισμένου χώρου ἐπὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἀέρος ἐπίδρασιν τῶν φυτῶν, ἔκαμεν ὁ Πέττεν - Κόφερ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καὶ εἰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἡμερονοκτίου ἀναλύσεις τοῦ ἀέρος ἐν τῷ χειμερινῷ κήπῳ τοῦ Μονάχου. Τὸ ἐξαγόμενον αὐτῶν ὑπῆρξεν ὅτι ὁ ἀήρ κατὰ τὴν ἡμέραν ἰδίᾳ περιείχε τὸ διπλοῦν ἀνθρακικὸν ὀξύ τοῦ ἐν ὑπαίθρῳ. Τὸ περιεργον αὐτὸ ἀποτελεσμα προσέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ ἐν τῷ κήπῳ πτηνὰ καὶ οἱ ἐργάται ἐξέπνεον περισσότερον ἀνθρακικὸν ὀξύ τοῦ ὑπὸ τῶν φυτῶν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καταναλισκομένου.

Ἐν προγενεστέρῳ μου ἔργῳ ἀπέδειξα ὅτι ἔκτασις δάσους τριακοσίων τετραγῶν. μέτρων ὑπὸ μετρίους ὄρους παραγωγῆς καταναλίσκει κατὰ τὸν χρόνον τῆς βλαστῆσεως τόσον μόνον ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὅσον ὀξυγόνον καταναλίσκει καὶ ὅσον ἀνθρακικὸν ὀξύ παράγει ἀνεπτυγμένος ἄνθρωπος ἐτησίως.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅπως μικρὰν ἐπίδρασιν ἔχουσιν τὰ ἐνοικίδια φυτὰ ἐπὶ τῆς χημικῆς συνθέσεως τοῦ ἀέρος κεκλεισμένου χώρου ἐν σγῆσει πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα, καὶ ὅτι ἡ μόλυνσις τοῦ ἀέρος διὰ τῆς ἐν αὐτῷ ἀναπνοῆς ἀνθρώπων, πτηνῶν, κυνῶν, διὰ τοῦ τεχνικοῦ φωτισμοῦ, διὰ πετρελαίου ἢ δι' ἀερίοφωτος, διὰ τοῦ καπνίσματος κτλ. εἶνε πολὺ μεγαλητέρα τῆς ὑπὸ τῶν φυτῶν καλλιτερεύσεως. Εἰκόσι γάστραι φυτῶν δὲν ἀρκοῦσι κατὰ τὸν Πέττεν - Κόφερ νὰ ἀποσυνθέσωσι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ τὸ ὁποῖον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐν καὶ μόνον παιδίον ἐκπνέει.

Εἰς τινὰς περιστάσεις δύναται μάλιστα τὰ ἐνοικίδια φυτὰ νὰ συντείνωσιν εἰς τὴν μόλυνσιν ἢ χειροτέρευσιν τοῦ ἀέρος. Ἐκτός τῆς παραγωγῆς ἀνθρακικοῦ ὀξέως διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ἰδίως κατὰ τὴν νύκτα καὶ ἐν καιρῷ ἀνθήσεως, εἶνε ἐνοχλητικὴ πολλάκις καὶ ἡ ἀπὸ τῆς γῆς ἐξερχομένη ὀσμὴ εὐρώτος, πολὺ δὲ περισσότερον τὰ δυσόσμη ἀέρια τὰ ἀναπτυσσόμενα ὅταν πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἐνοικιδίων φυτῶν γίνεται χρῆσις λιπασμάτων ἰδίως ζωϊκῶν. Ἀκόμη παρουσιάσθη περίπτωσις καθ' ἣν τὸ χῶμα φυτοῦ περιεῖχε τὰ σπέρματα τοῦ παρασίτου τῆς Μαλάριας καὶ ὑπάρχουσι παραδείγματα καθ' ἃ ἄνθρωποι χαίροντες ἄκραν ὑγείαν προσεβλήθησαν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπὸ διαλειπόντων πυρετῶν. Σχετικὸν παράδειγμα ἔστω τὸ ἐξῆς, ὅπερ ἀναφέρει Ῥώσος ἰατρός:

Ῥωσὶς κυρία, κατοικοῦσα ἐν ὑγιεινοτάτῃ οἰκίᾳ προσεβλήθη ὑπὸ διαλειπόντων πυρετῶν οἵτινες εἶχον χαρακτῆρα ὅμοιον πρὸς Μαλάριαν. Αἱ μικρὰ αὐτὰ κίνδυνον προσβολῆς ἐξέλειπον κατόπιν μετρίων δόσεων θεικῆς κινίνης ἐπανήρχοντο ὁμως εὐθὺς ὡς ἡ ἀσθενὴς ἐπανελάμβανε τὴν συνήθη τῆς ζωῆς. Ἡ ἐναλλαγὴ αὐτῆ μεταξὺ εὐκόλου θεραπείας καὶ ἐπιμόνου ὑποτροπῆς διήρκεσεν ἀρκετοὺς μῆνας χωρὶς νὰ δυνηθῇ ὁ ἰατρός ν' ἀνακαλύψῃ τὸ αἷτιον τῆς τοιαύτης διαθέσεως. Ἡμέραν τινα ὁμως εἰλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ ἰατροῦ τὸ γεγονός ὅτι ἡ θεραπεία διήρκει ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον ἡ ἀσθενὴς διέμενεν ἐντὸς τοῦ κοιτῶνός τῆς, ἐν ᾧ ἡ ἀσθενὴς ὑπετροπιάζεν εὐθὺς ὡς ἡ ἀσθενὴς ἐξήρχετο τοῦ κοιτῶνος ἀκόμη καὶ χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας τῆς. Ἡ κυρία αὕτη ὁμως διήρχειτο ὁσάκις δὲν εἶχε πυρετὸν τὸ μέγιστον μέρος τοῦ χρόνου ἐντὸς καλῶς θερμοκραμένης αἰθούσης στολισμένης δι' ἱκανοῦ ἀριθμοῦ φυτῶν καὶ ἀνθῶν. Εἰς τὸν ἰατρὸν ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἀραιρέσῃ ἐκείθεν ὅλα ταῦτα τὰ φυτὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐξεσφαλίσθη ἡ θεραπεία ἄνευ οὐδεμιᾶς νέας ὑποτροπῆς.

Συνεπῶς, μολονότι συνήθως δι' ἐπιμελημένην ἀνθοφόρον τράπεζαν ὑπερφανεύονται διακαίως αἱ πλείστα τῶν οἰκοκυρῶν καὶ μολονότι ἡ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν καλλιέργεια φυτῶν ἀνήκει εἰς τὰς ὠραιότερας καὶ διδασκτικώτερας ἐνασχολήσεως τῶν μελῶν μιᾶς οἰκογενείας, μολαταῦτα ἡ πολυτρόπως ἐπικρατούσα ἰδέα, ὅτι τὰ φυτὰ ἐξακουοῦσιν ἐξυγιαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἀέρος κατοικημένου χώρου, δεόν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐσφαλμένη. Τὸ μόνον μέσον ὅπως ἀποκτώμεν ἐν τοῖς δωματίοις μας κατὰ τὸ ἐνὸν καθαρόν καὶ ἄσμον ἀέρα εἶνε καὶ θὰ μένῃ πάντοτε ὁ ἀερισμὸς ὁ ἐπιτυγχανόμενος διὰ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ παραθύρου ἢ ὁ τεχνητὸς τοιοῦτος.

Ἀκόμη ὁμως καὶ εἰς τὰς ἀριστα ἀεριζομένους κατοικίας περιεῖχε πάντοτε ὁ ἀήρ σημαντικῶς

περισσότερον ἀνθρακικὸν ὄξυ καὶ ὀργανικὰς ὕλας ἀπὸ τὸν ἐν ὑπαίθρῳ. Ὅπως ἔχωμεν καὶ κατὰ τὴν νύκτα ὅσον τὸ δυνατόν καθαρώτερον ἀέρα ἤρχισεν νὰ εἰσάγεται βαθμηδὸν ἡ συνήθεια τοῦ νὰ κοιμώμεθα μὲ ἀνοικτὰ παράθυρα. Πρὸς ἀποφυγὴν κρυολογήματος πρέπει νὰ τοποθετηθῇ οὕτως ἡ κλίνη, ὥστε νὰ μὴ εἶνε ἐκτεθειμένη εἰς ρεῦμα. Συμφώνως πρὸς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους δύναται τις ν' ἀφίη ἀνοικτὸν τὸ ἐπάνω ἡμισυ τοῦ παραθύρου, ἢ νὰ κλείῃ τὰ ἐξωτερικὰ φύλλα ἢ καὶ νὰ ἡμικλείῃ μόνον τὰ παράθυρα. Ὁ τῆρῶν τὸν κανόνα τοῦτον, θὰ παρατηρήσῃ ὅτι οὐδέποτε ἔχει τὸ δωματίον του κατὰ τὴν πρωίαν τὴν χαρακτηριστικὴν ἐκείνην κακοσμίαν τοῦ ἐσθαρμένου τῶν δωματίων ἀέρος.

K. M. ΣΑΜΙΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Ο ΧΡΥΣΟΣ ΕΝ ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ

Εἰς τοὺς ἀντίποδας εὐλόγως φαντάζεται τις ὅτι τὰ πράγματα γίνονται ἀνάποδα καὶ αὐτὸ τοῦτο, ἄνω ποταμῶν, ἂν δὲν ἐπιτρέπεται ἐνταῦθα χάριν τῆς κυριολεξίας νὰ εἴπωμεν κάτω ποταμῶν. Οὐδόλως ἄρα θὰ ἐκπλαγῇ ὁ ἀναγνώστης μανθάνων ὅτι ἐν τῇ ἀπωτέρᾳ Νέξ Ζηλανδίᾳ ὁ μεταλλευτὴς τοῦ χρυσοῦ καταφεύγει εἰς τὴν ἀνασκάλευσιν τῆς βραχώδους κοίτης τῶν ποταμῶν ὅπως εὖρη τὸ πολυτίμητον μέταλλον. Ἡ ζήτησις τοῦ χρυσοῦ ἐπιδιώκεται κατὰ διαφόρους τρόπους ἐν τῇ Βρετανίᾳ τῆς Μεσημβρίας. Τὰ κοιτώματα τοῦ χρυσοφόρου ἐδάφους, ὅπου ὁ σκαρφεὺς τοῦ παλαιοῦ χρόνου μὲ τὴν σκαπάνην του λέγεται ὅτι εὐρίσκειν ἀμύθητα πλοῦτη, φαίνεται ὅτι ἐστέρησαν κατὰ μικρόν. Τὰ βαθύτερα φρέατα κατέστησαν ἐπίσης πρὸ πολλοῦ ἄγρονα ὡς ἐκ τῆς μακροχρονίου ἐξερευνησεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως. Τὰ ὑδραυλικά καὶ χειροτεχνικά μέσα ἐπλήθυναν καὶ αὐτὰ καὶ πρὸ πολλοῦ ἔπαυσαν νὰ θεραπεύωσι τὴν δίψαν τῶν ἐπιχειρηματιῶν.

Οἱ πανοῦργοι μεταλλευταὶ στρέφουσι νῦν τὴν προσοχὴν των πρὸς τοὺς μεγάλους ποταμούς τῆς Μεσημβρινῆς Νήσου, καὶ ἰδίως τοῦ Ὀτάγου, οἵτινες ἐξ ἀνημμενεύτων χρόνων κατεκύλιον, ὡς λέγεται, τὴν χρυσὴν ἄμμον των εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Ὁ μέγας Μολυβδός (ἢ Κλούθα) μὲ τὰ παραποτάμια αὐτοῦ φαίνονται προωρισμένοι νὰ εἶνε ὁ Πακτωλὸς τῆς ἀπωτάτης Μεσημβρίας. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἄπληστοὶ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὰ πολυφλοισθα νερά των, σχέδια δὲ παράβολα καὶ πρωτότυπα ἐμελετήθησαν πρὸς ἐξαγωγήν τῶν μυθῶδων ποσοτήτων τοῦ πολυτίμου μετάλλου, ἅτινα ὑποτίθετα ὅτι κρύπτονται ὑπὸ τὴν βραχώδη κοίτην τοῦ ποτα-

μοῦ. Οἱ φιλόπονοι καὶ ὑπομονητικοὶ ἄνθρωποι τῆς Μογγολικῆς φυλῆς, δι' ἀρχετύπων καὶ πρωτογενῶν μεθόδων ἐργαζόμενοι, κατώρθωσαν νὰ ἐπιτύχωσιν ἀγαθὰς συμβολὰς πρὸς στροφὴν τῶν ρευμάτων, ὅταν τὸ ὕδωρ χαμηλώσῃ. Πρὸ πολλοῦ καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἐπροτάθησαν σχέδια πρὸς ἀποστροφὴν τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τῆς συνήθους κοίτης του, ὅπως καταστῇ οὕτω δυνατὴ ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ ὑπὸ τὴν κοίτην χρυσογόνου ἐδάφους. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔγεινε χρῆσις μικρῶν τρυπανίων πρὸς μερικὴν ἀνασκάλευσιν τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, ὅπου τὰ ὕδατα εἶνε ῥηχὰ καὶ τὸ ἔδαφος εὐκόλως βολιδοσκοπεῖται. Ἀλλὰ ταῦτα εἶνε ἄπλαϊ πρόσκαροι μέθοδοι καὶ δὲν ἀρκουσι πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς χρυσοφόρου φλέβος τοῦ βαθέως καὶ ὀρηκτικοῦ Κλούθα. Ἀπὸ ἐνός ἢ δύο ἐτῶν ἐν τοσοῦτῳ πολλὰ μεγαλείτερα βυθοκόροι ἰδρύθησαν, καὶ ἐργάζονται νῦν ἐπὶ τοῦ Κλούθα καὶ τῶν παραποταμιῶν του, τοῦ Κωάρη καὶ τοῦ Σοτόβερ.

Διδακτικὴ καὶ ἀξιοσπουδάστος τὰ μάλιστα εἶνε ἡ ἐπίσκεψις εἰς μίαν τῶν μεγαλητέρων τούτων βορβοροφάγων. Πρὸ τινῶν μηνῶν ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς, ἐξ οὗ μεταφράζομεν τὰς πληροφορίες ταύτας, ἐπεσκέφθη τὴν βορβοροφάγον Σιού Χόου ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σοτόβερ. Ἡ κινεζικὴ ὀνομασία τῆς μηχανῆς ταύτης ἐδόθη αὐτῇ πρὸς τιμὴν τοῦ ὁμωνύμου κερδοσκοποῦ Κινέζου, ὅστις τὴν ἐσχέδιασεν. Ἡ σκηνὴ ἦτο παραδοξοτάτη. Διὰ μέσου βαθείας τάφρου, περιοριζομένης ἐκτέρωθεν ὑπὸ πελωρίων ἀφύλλων δένδρων, ἔρρεε μικρὸς ποταμὸς, οὗ ἡ κοίτη θὰ εἶχε πλάτος ἡμισσεως μιλίου. Τὸ ρεῦμα μέρος μόνον τῆς παλαιᾶς κοίτης κατέχευε καὶ ὁ ῥοῦς του ἦτο ἐλικοειδὴς καὶ ἀβέβαιος. Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ρεύματος καὶ πρὸς τὸ χθαμαλώτερον πέρασ τῆς κοίτης ἔκειτο μικρὰ ἀτμήρης μηχανὴ ἀκαμάτως κινιζουσα, ἀνασκάπτουσα τὸν πυθμένα καὶ ἀποθηκεύουσα τὴν ἰλὸν εἰς τὴν δεξιαμένην τῆς, ὅπου ἐσχηματίζετο ὑγρὸς σωρὸς παμμυγῶς ὕλης. Εὐθὺς ὁμως ὡς ἀνέβαινε τις ἐπ' αὐτῆς τῆς μηχανῆς, ἐπειθετο ὅτι τὸ ἔργον τῆς δὲν ἦτο τόσον ἄσκαπον, ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως ἐφαίνετο. Ἡ βορβοροφάγος ἦτο ἠσφαλισμένη ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ διὰ μακρῶν συρματινῶν κάλων, οἵτινες ἐκράτουν τὴν σκάφην ἀσάλευτον, καὶ ἐπιτρέπον εἰς τὰ ἰθάνια ν' ἀνασκάπτωσι καὶ νὰ πληροῦνται ἰλύος κάτω εἰς τὸν πυθμένα. Ἡ κλίμαξ τῆς βορβοροφάγου ἀνύψωνεν ἢ ἐχαμήλωνεν τὴν ἄλυσιν τῶν ἰθάνιων, ὅπως ἐχρειάζετο. Ἀμα τὰ ἰθάνια ἀνήρχοντο πλήρη, ἐκένουν τὸ φορτίον εἰς περιστροφικὸν τινα κύλινδρον, ὅστις ἀπεχόριζε τοὺς ὀγκωδέστερους λίθους, κτλ., καὶ ἔφερε τὴν χρυσοῦχον ἰλὸν εἰς σειρὰν θηκῶν, κάτω τῶν ὁποίων ρεῦμα ὕδατος ἐγύνητο ἀενάως ἀπὸ

τινος ἀντλίας. Ἡ χρυσοῦχος ἰλὸς ἐκαθαρίζετο οὕτω βαθμηδόν, καὶ ὁ χρυσὸς ἐσυναζετο τότε διὰ τῶν συνήθων μέσων, εἰς κόνιν, μικροὺς κόκκους καὶ διὰ πλακῶν καὶ δίσκων.

Ἡ βυθοκόρος ἐργάζεται ἡμέραν καὶ νύκτα, οἱ δὲ ἄνδρες ἐναλλάσσονται τρεῖς, ἂν ὀκταώρους φυλακάς. «Καθ' ἣν ὥραν ἡμεῖς τὴν ἐπεσκέφθημεν, ὁ μηχανικός ἦτο Ἄγγλος, οἱ δὲ ἐργάται ἦσαν Κινέζοι: τὰ καθήκοντα τῶν δευτέρων περιωρίζοντο εἰς τὸ χρυσοσωστικὸν μέρος τοῦ ἔργου, καὶ εἶχαν αὐστηρὰς διαταγὰς νὰ μὴ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ τοῦ μηχανικοῦ.» Νέος τις κάτοικος τοῦ Οὐρανίου Κράτους, ἐν τούτοις, πρόθυμος νὰ ἐπιδείξῃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀγαθεὶς θεατὰς πόσον εὐκόλως ἡ μεγάλη μηχανὴ ἐκινεῖτο, ἐπωφελήθη ἀπὸ τὴν στιγμιαίαν ἀπουσίαν τοῦ μηχανικοῦ, ἵνα στρέψῃ ἕνα τῶν μογγλῶν τῶν χρησίμων εἰς καταβίβασιν τῆς ἀλύσεως τῶν ἰθάνιων. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο τρομακτικόν. Ἡ πελωρία μηχανὴ ἔτριξεν, ἐγόγγυσεν, ἐβρυχήθη δυνατὰ ἄπαξ ἢ δίς, καὶ τέλος ἔπαυσε νὰ ἐργάζεται. Ἐδέησε ν' ἀνακοπῇ ἡ μηχανὴ καὶ ὅταν ἀνεχωρήσαμεν, ὁ μηχανικός ἤσχυλειτο προσπαθῶν νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν βυθοκόρον εἰς ἐργασίαν καὶ τάξιν. Ὁ φλεγματικὸς μογγόλος φίλος μας ἐφαίνετο μᾶλλον τερπόμενος ἢ ἀνησυχίας καὶ παραχθεις ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου ἀποτέλεματος τῆς πρὸς ἐπίδειξιν ἱκανότητος δοκιμῆς του. Ἐφαίνετο δὲ γραφικώτατος μὲ τὸ κινῶν ἡμιγυρῶν καὶ τὰ μακρὰ ὑποδήματα, τοὺς κρεμαμένους μύστακας καὶ τοὺς μικροὺς λοζοὺς ὀφθαλμοῦς του.

Ὑπάρχουσι τανῦν βυθοκόροι περὶ τὰς εἴκοσι λειτουργοῦσαι ἐπὶ τοῦ Κλούθα καὶ τῶν παραποταμιῶν του μόνον. Ἐπὶ τῶν βυθοκόρων τούτων ἐφηρμόσθησαν διάφορα συστήματα τοῦ ἀτμοῦ καὶ τῆς κινητηρίου δυνάμεως, ὡς καὶ τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομίας, καθ' ἣν λειτουργεῖ ἐκάστη τούτων, τελευταῖον δὲ ἐφήρμισαν ἐπιτυχῶς καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν. Ἀλλὰ καὶ αἱ χρυσοφόροι θίνες τοῦ μεσημβρινοῦ Ὀτάγου καὶ ἡ ἀκτὴ τῆς Οὐέλστανδίας ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν δοκιμασίαν τῆς διὰ βυθοκόρων ἀνασκαλεύσεως τοῦ χρυσοῦ, κατ' ἄλλας ἀλλαγῶν μεθόδους. Ἡ μεταλλεύσις τοῦ χρυσοῦ ἐν τῇ Νέξ Ζηλανδίᾳ εἶνε ἀκόμη εἰς τὴν νηπιότητά τῆς. Πολλὰ εἰσέτι ὑπολείπονται νὰ γείνουν πρὸς τελειοποίησιν τῶν διαφόρων μεθόδων. Ἡ Ῥώμη δὲν ἐκτίσθη εἰς μίαν ἡμέραν, οὐδὲ ἦτο δυνατόν νὰ παραχθῶσι διὰ μιᾶς καταπληκτικὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρυσοθηρίας ἀνὰ τὰς χώρας ἐκείνας. Οὐχ ἦττον ἀληθεύει ὅτι, μὲ τὴν ἀπλήν καὶ ἀτελῆ μέθοδον τῆς βυθοκόρου, ἦτις εἶνε μέχρι τοῦ νῦν ἐν χρῆσει, ἐπαισθητὴ αὐξήσις τῆς ἐξαγωγῆς χρυσοῦ ἐπῆλθεν ἐν τῇ ἀποικίᾳ τῆς Νέας Ζηλανδίας.

Ἔς τὴν Ἄννα

Διονυσία Μάργαρη

Ἄννα, δύο χρόνια ἐπέρασαν
 Σὰν ἀστράπη, ποῦ κείτ' ἐστὶ ἐς τὸ μνήμα,
 Ποῦ ὁ ἥλιος δὲ δὲ χαίρεται,
 Ποῦ δὲ δὲ βλέπουν πλεῖα τ' ἀστρα, τὸ κύμα.
 Ὁ λογιμὸς τὰ στῆθη μου
 Μέρα καὶ νύκτα ἀλύπτα πληγόνει,
 Θυμῶντας πῶς ἐπέρασαν,
 Ποῦ κείτ' ἐστὶ ἐς τὴ γῆ, δυὸ μαῦροι χρόνοι.

Τώρα κοιμᾶσαι ἀτάραχα
 Γλυκὰ γλυκὰ ἐς τοῦ Χάρου τὴν ἀγκάλυ.
 Κι' ὄλοι οἱ πιστοὶ λησιμόνησαν
 Τ' ὄραϊο κορμί, τ' ὄλόμορφο κεφάλυ.
 Τὰ στῆθη μου σπαράζουνε
 Θυμῶντας ταῖς ἡμέρας ποῦ περνοῦδες
 Εὐτυχισμένη, ἀμέριμνη,
 Καὶ τὴ χαρὰ τριγύρω σου σκορποῦδες.

Εἰς τὴ ζωὴ δὲν ἐμεινες
 Μόνη ποτέ, καὶ τώρα ἐς τὴν ἐρμιά σου
 Κανείς ποτέ δὲν ἐρχεται.
 Ἄννα, ποῦ νᾶνε ἡ ἀδέγκριττὴ ὁμορφιά σου ;
 Ποῦ νᾶνοι οἱ νιοὶ ποῦ ἀγάπηδες ;
 Ἐκεῖνοι ποῦ ὁ ἀγάπιδαν ποῦ νᾶνε ;
 Γιατί ἐς τὸ χῶμα βροῖκεσαι
 Ὅλοι σκληρὰ μὲ μαῖς σὲ λησιμόνανε.

Κ' ἐσὺ ποῦ μέσ' ἐς τὸ μνήμά σου
 Τὸν ἕπνο τὸ στεγνόνε ἀποκοιμῆθης,
 Κι' ἀδιώκοπα μ' ἐμίσηδες
 Κι' οὔτε στιγμὴ ποτέ δὲν μ' ἐλυπήθης.
 Ἐσὺ ποῦ πάντα ἐγέλαδες
 Μὲ τὰ πικρὰ καὶ μαῦρα βασανὰ μου,
 Ἀσώκω ἀπὸ τὸν τάφο σου
 Ἔς τὸ πειθιά σου νὰ ζῆς πάντα σιμὰ μου.

Τὰ χρόνια θὰ περάσουνε,
 Ἡ γενεά σου θᾶνε ὄλη σθυμένη,
 Κ' ἐσὺ μ' ἐμένα ἀχώριστη
 Σφικτὰ σφικτὰ θὰ βροῖκεσαι ἐνωμένη.
 Σῶδοσε ἡ μάνα ἡ δύστυχη
 Σπιθα ζωῆς ποῦ σβύστηκε μὲ μία
 Κ' ἐγὼ σὲ φέρνω ἀτάραχος
 Ὅλος χαρὰ εἰς τὴν ἀθανασία.

Πάντα ἐνωμένοι ἄς ζήσουμε
 Κι' ἄς τρέχουμε ἐς τ' ἀπέραντο, ἐς τὴν κτίσι.
 Μπορεῖ ἡ ζωὴ μου ἡ δύστυχη
 Καμμιάν ἡμέρα ἀνέλπιστα νὰ σβύση.
 Νὰ θάψῃ χερί ἀνθρώπινο
 Δὲν ἐμπορεῖ τὴν φλόγα ποῦ μ' ἀνάφτει
 Καὶ τὴ ζωὴ ποῦ σβόδοσα,
 Μὴ τὸν καιρὸ θάχουμε νεκροθάφτη.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐπιγραφαὶ ἐκ Νάξου

ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ
 ΑΡΚΕΣΙΛΟΥΣ
 ΧΑΙΡΕ

Ἀριστοκράτης
 Ἀρκεσίλου [s]
 χαίρει.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὑρήται ἐν τῷ παρὰ τῷ χωρίῳ Ἀγγίδι κήπῳ τοῦ κ. Γακ. Ἀλισάφη. Φέρεται δὲ ἐπὶ βᾶθρου ἀγάλματος ἔχοντος μήκος 0,40 καὶ ὕψος 0,22.

Ἐκ τῶν γραμμάτων φαίνεται οὖσα τῶν πρώτων Ῥωμαϊκῶν χρόνων :

υ Δ
 Ι Ο Ν Υ Σ
 Ο Σ

[O] Διονύσιος

Τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἶνε ἀρχαϊκά. Φέρεται δὲ ἐπὶ μικρᾷ μαρμαρίνης πλάκῃς ἠκρωτηρισμένης πρὸς τὸ ἀνω μέρος, ἀνευρεθείσης πρὸ τίνος ἐν τῇ θέσει Πολίγνη ὑπὸ τοῦ ἐργάτου Γ. Σ. Καραγιά, κειμένης δὲ ἤδη ἐν τῇ κατὰ τὸ χωρίον Τρίποδες οἰκίᾳ αὐτοῦ.

Ἐν Νάξῳ MIX. ΙΑΚ. ΜΑΡΚΟΠΟΛΙΣ

ΠΑΙΓΝΙΑ

Τὸ πρόβλημα τῶν καρυδίων.

Εἰς ἓνα σάκκον περιέχονται καρύδια. Τὰ καρύδια αὐτὰ δὲν εἶνε ὀλιγώτερα τῶν 4000 καὶ εἶνε τόσα ὅστε ἂν τὰ μετρήσωμεν ἀπὸ 2 μένει 1, ἂν τὰ μετρήσωμεν ἀπὸ 3 μένου 2, ἀπὸ 4 μένου 3, ἀπὸ 5 μένου 4, ἀπὸ 6 μένου 5, ἀπὸ 7 μένου 6, ἀπὸ 8 μένου 7 καὶ ἀπὸ 9 μένου 8. Πόσα εἶνε τὰ καρύδια ;

Εἰς τοὺς πρώτους λύτας ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ θὰ δοθῇ ἀπὸ ἐν καλὸν βιβλίον.

ΑΥΣΙΣ

τοῦ ἐν δεξιᾷ 272 προβλήματος

Οἱ τέσσαρες ἔλαβον ἀπὸ ἐν αὐτῶν καὶ ὁ πέμπτος τὸ τελευταῖον μαζί μὲ τὸ πινάκιον.

Τὰς πρώτας ἐπιτυχεῖς λύσεις ἔστειλαν ἐξ Ἀθηνῶν : Εἰρήνη Σ. Κέπιτζη, ἐκ Βόλου : Ἀθωάγος, ἐξ Ἀδριανουπόλεως ; Ἄνθος, ἐκ Σαμοῦ ; Κωνσταντίνος καὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως : Β. Μαράσθουλος.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Δεξιόκαρδος

Κατὰ τὴν τελευταίαν στρατολογίαν ἐν Ῥωσσίᾳ ἐκλήθη ἐκ χωρίου πολωνικοῦ καὶ νέος τις Ῥωμαλέος ὡς στρατεύσιμος ; οὗτος ἐξήγησε παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τὴν ἐξήρεσίν του διότι ἔφερε τὴν καρδίαν εἰς τὸ δεξιὸν μέρος. Πράγματι ἡ ἐξέτασις ἀπέδειξε τοῦτο, ἀλλὰ μ' ἔλα ταῦτα δὲν ἐξηρέθη.

Θάνατος ἐκ δηγμάτων ὄξεων

Οἱ ἐκ δηγμάτων ὄξεων ἀποθνήσκοντες ἐν Ἰνδίαις συμποσοῦνται εἰς 20,000 ἐτησίως.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τῇ Βουλῇ : Ἀντιπολιτευόμενος ῥήτωρ λέγει πρὸς τοὺς κυβερνητικούς :

— Σεῖς ποτέ δὲν προσέχετε εἰς ὅ,τι λέγομεν.

Εἰς κυβερνητικὸς βουλευτῆς :

— Βέβαια ; ἡ δεξιὰ πρέπει ν' ἀγνοῇ τί πράττει ἡ ἀριστερά.

Ὁ πνευματικὸς ἐρωτᾷ πῶχον χριστιανόν, ἐξομολογούμενον διὰ νὰ μεταλάβῃ, ἐν ἐνήστευσε :

— Μὲ τὸ παραπάνω, παπᾶ μου, πέρασαν μέραις ποῦ δὲν ἔβαλα μπουκα φωνὴ στό στόμα.

— Μὰ ἂν εἶγες θάτρωγες ;

— Βέβαια θάτρωγα.

— Ὁ Θεὸς δὲν θέλει τέτοιες νηστείες μὲ τὴ βία.

— Ὁ Θεὸς μονάχα ; Οὐτ' ἐγὼ, παπᾶ μου, δὲν τες θέλω.

Ἰπάλλληλος σιδηροδρόμου ἔκαμε τὸν ἐξῆς ὄρισμόν :

— Οἱ ἐπιβάται εἶνε μπουκῶλα ποῦ φορτώνονται καὶ ξεφορτώνονται μόνα τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Historische Grammatik der hellenischen Sprache oder Uebersicht des Entwicklungsganges der Altgriechischen zu den neugriechischen Formen, nebst einer kurzen Geschichte der mittleren und neuesten Litteratur, mit Sprachproben und metrischen Uebersetzungen von Dr. H.C. Müller, Privatdocent a.d. Universität von Amsterdam. Τόμ. Α' καὶ Β'

Τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ φιλολογικοῦ ἐν Ἀμστελδάμῳ Συλλόγου συντεταγμένον καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ ὑποστηρίζον δὲν ἔτυγεν ἐν Γερμανίᾳ εὐμενὺς ὑποδοχῆς. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ἡ μὲν ἐπιγραφή Ἱστορικὴ Γραμματικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης κτλ. φαίνεται πολλὰ καὶ μεγάλα ἐπαγγελιομένη, τὸ δὲ περιεχόμενον αὐτοῦ δὲν ἐκρίθη ἀνάλογον πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιγραφῆς. Τὸ ἔργον τῆς ἱστορικῆς Γραμματικῆς δὲν εἶναι νὰ παρατάσῃ τοὺς γλωσσικούς τύπους τῶν διαφόρων περιόδων, ἀλλὰ νὰ ἐρμηνεύῃ πάντα τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα πάσης ἐποχῆς ἐκ τῶν ἀναλόγων φαινομένων τῶν προγενεστέρων χρόνων, παρέχουσα ἐκάστοτε τοὺς ἱστορικούς, φιλολογικούς, φυσιολογικούς κτλ. λόγους, δι' οὓς τὰ νέα προέκυψαν ἐκ τῶν παλαιῶν ἢ ἀντ' αὐτῶν. Τοιοῦτον ἔργον οὐδ' ἐπεχείρησεν ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐκ τούτου καὶ δεινὰ ἐπικρίσεις καὶ κατακρίσεις.

Ἄλλ' ὁμως λεκτέον πρῶτον ὅτι τοιαύτην ἱστορικὴν Γραμματικὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης οὔτε ὁ κ. H. Müller οὔτε τις ἄλλος τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπων δύναται νὰ συντάξῃ, ἀφοῦ ἡ μὲν νῦν λαλούμενη κείται περιημελιμένη καὶ ἀκαταλέρητος, αὐτὸ τοῦτο τοῦ Ὄβιδιου rudis indigestaque moles, διαγιγιστῆς δὲ γλωσσικῆς ἱστορίας ἐλάχιστον μέχρι τοῦδε οὐδὲ μεθοδικῶς ἐξηγήσθη. Καὶ δεύτερον ὅτι οὐδ' ἐσκόπει κινῆ ὁ συγγραφεὺς νὰ συντάξῃ τοιαύτην τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἱστορικὴν Γραμματικὴν, ὅποιαν λ. χ. ὁ Γρίμμιος τῶν Γερμανικῶν ἢ ὁ Δεΐζιος τῶν Ῥωμανικῶν γλωσσῶν, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς ἐταίρους τοῦ Συλλόγου καὶ εἰς τοὺς ἀναγνώσττας τοῦ περιοδικοῦ Ἑλλάδος συνοπτικὴν καὶ σύντομον εἰκόνα τοῦ τυπικοῦ τῶν σπου-

δαιοτάτων φάσεων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἄνευ τινὸς ἐπιστημονικῆς γλωσσολογικῆς ἐρεύνης περὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης προέκυψεν ἡ σύστασις τοῦ βιβλίου καὶ δὴ καὶ αἱ ἐλλείψεις αὐτοῦ.

Εἶναι δὴλ. γνωστὸν πόσον οἱ τὸν φιλολογικὸν Συλλόγον Ἀμστελδάμου ἀποτελοῦντες λόγιοι αγωνίζονται εἰς εὐρύτεραν γνώσιν καὶ διέδοσιν τῆς νεωτέρας γλώσσης καὶ φιλολογίας ἡμῶν καὶ μετὰ πόσου ζήλου προσπαθοῦσι ν' ἀποδείξωσι τὴν γνησιότητα τῆς προφορᾶς καὶ συστήσωσι τὴν γῆσιν τῆς γλώσσης ἡμῶν μετὰ τῆς νέας προφορᾶς ὡς γλώσσης διεθνούς. Ἄν ταῦτα εἶναι σήμερον ἐφικτά, ἄλλος λόγος τὸ βέβαιον ὅμως πάντοτε εἶναι ὅτι οἱ καλοὶ κάγαθοι οὗτοι ἄνδρες, οἱ τὴν γλώσσαν ἡμῶν καλλιεργοῦντες καὶ θερμῶς συνιστῶντες, καθίστανται διὰ τῶν ἀγώνων αὐτῶν τούτων ἄξιοι τῆς ἡμετέρας ἀγάπης καὶ ὑποστηρίξεως ; θὰ ἔλαγον καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἂν ἐπειθόμην, ὅτι ὁ τρόπος, καθ' ὃν τὰ νωτέρω ἐπιδιώκουσιν, εἶναι κατὰ πάντα ὀρθός ; ἀλλ' οὔτε περὶ τούτου πρόκειται τώρα οὔτε ἐγὼ νομίζω ἐμαυτὸν ἱκανόν νὰ δώσω μαθήματα τῆς τοιαύτης διδασκαλίας εἰς τινεα.

Ἐπειδὴ δὲ θηρεύουσι τὴν εἰσαγωγὴν τῆς νεωτέρας προφορᾶς εἰς τὰ τῆς Ἑσπερίας Γυμνάσια καὶ τὴν διέδοσιν τῆς νέας γλώσσης ἡμῶν εἰς ὅσον οἶόν τε πλείστας χώρας, ὥστε τέλος καὶ διεθνῆς νὰ καταστῇ, ἀναγκαῖός ἐπιβάλλεται αὐτοῖς, ἵνα πρῶτον προβάλλοντες καὶ ἐξαίροντες τὰς ὁμοιότητας τῆς νέας πρὸς τὴν ἀρχαίαν δεικνύωσι κατὰ τὸ δυνατόν αὐτοῖς ὅτι ἡ προφορὰ καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γλώσσης δὲν μετεβλήθη οὐσιωδῶς ἀπὸ τῶν δοκίμων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, δεύτερον προτιμῶσι τὴν γραφομένην ἢ καθαρευούσαν τῆς δημοτικῆς, ἅτε ταύτης πλέον διαφερούσης ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, καὶ τέλος φροντίζωσι διὰ τοιοῦτων περίπου βιβλίων, ὅποια ἡ Γραμματικὴ καὶ ἡ Χρηστομάθεια τοῦ κ. H. Müller νὰ παρέχωσι χάριν τῶν πολλῶν λογίων, οὐχὶ ἐπιστημονικῶν ἐλληνοφιλῶν συναφῆ καὶ συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς καθόλου Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅπως ἐν ταύτῃ ὡς ἐν πανοράματι διαφαίνεται ἡ ἐπιζητούμενη ἐνότης τῆς γλώσσης. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον παρατάσσεται τὸ παρ' Ὁμήρῳ τυπικὸν τῶ Ἀττικῷ καὶ τούτοις πάλιν τὸ νεώτερον τῆς τε καθαρευούσης καὶ τὸ τῆς δημοτικῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον παρατίθενται ἐν τῇ Χρηστομαθείᾳ ἀρχαῖα καὶ μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα κείμενα καὶ μεταφραζόμενα οὐχὶ βεβαίως χάριν τῶν ἐλληνοφιλῶν ἀλλὰ τῶν πεπαιδευμένων καθόλου καθίστανται προσίτα αὐτοῖς. Τοῦτο ἐσκόπει καὶ ἐξήγησε νὰ ἐπιτύχῃ ὁ κ. H. Müller, οὐχὶ δὲ ἐπιστημονικὴν τῆς γλώσσης ἡμῶν μακρὰν ἱστορικὴν ἐξέτασιν, εἰ καὶ παραδόξως ἐπέγραψεν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ βιβλίου του τηλικαύτην ἐπιγραφήν.

Εἰς παρατηρήσεις περὶ τῶν καθ' ἕκαστα δὲν θὰ ἐπιχειρήσω νὰ εἰσέλθω, εἰ καὶ πολλὰ θὰ ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ τοσοῦτο μόνον ἀνάγκη νὰ εἶπω, ὅτι ἡ μόνη ὁδὸς ἐν τῇ προφορᾷ, ἣν προτείνει ἡμῖν ὁ συγγραφεὺς, ἵνα συμφωνήσωμεν μετὰ τῶν Ἑρασμικῶν εἶναι ἡμῖν ἀπλύτως ἀδύνατος, τοῦτο δ' οὐχὶ διότι πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς ὅτι ἡμῖς σῶζομεν τὴν ἀρχαίαν προφορὰν τοῦ ν, η, σι, τῆς περισπωμένης καὶ τῶν μακρῶν φωνηέντων, ἀλλὰ διότι — δὲν δύναμεθα. Δὲν δύναμεθα, λέγω, νὰ προφέρωμεν ἄλλοι μὲν ἕπρον γλικὴν (ipron ylikin), ἄλλοι δὲ ἕπρον γλικίην, καὶ ἄλλοι μὲν ζητώ (zito), ἄλλοι δὲ ζήτώ ἢ ζήτῶτο κτλ. διότι τότε ἀληθῶς θὰ ἐπανελαμβάνετο ἀφεύκτως ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Φυχαρί προφητικῶς ἐπισεισθεῖσα ἡμῖν Γραφικὴ σύγκυσις τῆς πυροποσίας. Ἡμεῖς ἔχομεν συνεχῆ ἱστορικὴν παράδοσιν τῆς γλώσσης ἡμῶν καὶ αὕτη λέγει πρὸς ἡμᾶς, ὅτι γλυκὸς ἕπρος, καλὴ νύχτα, ἐτίμησαι πολὺ, καλὴ παροιμία, ἀσκημη μύγα κτλ. πάντα προφέρονται ὁμοίως ; ταύτην τὴν προφορὰν ἔχοντες ἐν παντί

τῶ θησαυρῷ τῶν σωζομένων λέξεων, ἀποβαλόντες δὲ καὶ τὴν εἰς τὸν προφῆρην διφθόγγου καὶ μακρὰ φωνήεντα καὶ τὴν περισπωμένην καὶ τὸν φθόγγον ἢ κττ., οὕτε τὰς παραδοθείσας ἡμῖν ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν λαϊκὰς λέξεις δυνάμεθα νὰ μεταποιήσωμεν κατὰ τὴν προφῆραν, ἵνα καταστήσωμεν αὐτὰς ἀρχαιοπροπεστέρας καὶ οὕτως ἐπιτηδεύει νὰ μετολαβήσῃ καὶ ἐπενέγκῃ τὴν ἔνθεσιν τῶν δισπῶτων κομμᾶτων, οὕτε εἰς ὅσας ἐκ τῆς ἀρχαίας γλώσσης δανεισθῶμεν λέξεις πρέπει νὰ δίδωμεν ἄλλην ἄγνωστον ἢ μὴν σήμερον προφῆραν, οὐ μόνον διότι τοῦτο ἀποβαίνει ἡμῖν εἰς ἄκρον δυσχερὲς, ἀλλὰ καὶ διότι οὕτως οὐδεμία τῶν λέξεων τούτων θὰ καθίσταται, ὅπως καθ' ἑκάστην βλέπομεν γινόμενον, κτῆμα τοῦ λαοῦ, καθόσον διὰ τῆς διαφόρου προφορᾶς ταύτης θὰ ἡγείρετο Σινικὸν τεῖχος μεταξὺ τῆς γραπτῆς καὶ τῆς λαλουμένης γλώσσης, πῶθητόν μὲν ῥίζοσπαστικαῖς καὶ ἀνιστορήτοις τισὶ ἄλλ' οὐχὶ ἡμῖν τοῖς ἐν Ἑλλάδι ζῶσι καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς βέλτιον τῶν ἐν τῇ ξένῃ ἐπισταμένοις. Εὐκολώτερον δυνάμεθα νὰ σινομολογήσωμεν τοῖς Ἑρασμικαῖς, ὅτι μετεβλήθη ἐν τῇ φορᾷ τῶν αἰώνων ἢ προφορᾷ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἢ νὰ θελήσωμεν νὰ μεταβαλῶμεν ἡμεῖς σήμερον ἐκόντες αὐτὴν ὅπως δῆποτε καὶ πρὸς αἰὸνδῆποτε σκοπόν. Ταῦτα οὕτε δυνατὰ εἶναι οὕτε ἡξιώσέ ποτε τῶν ὀρθῶς φρονούντων Ἑρασμικῶν τις.

Ὅσοι τάνωτέρω βιβλία μέλλουσι ν' ἀναγνώσῃ, θὰ εὐρωσὶ πλὴν ἄλλων καὶ βιβλιογραφικὸν δελτίον πολῦτιμον διὰ τὴν νέαν ἡμῶν γλῶσσαν, καθόσον ὁ Σύλλογος πολλαχόθεν δεχόμενος τοιαῦτα βιβλία κατέστησεν εἰς τὸν γραμματεῖα αὐτοῦ, τὸν συγγραφέα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίου, δυνατὴν τὴν τοιαύτην καταγραφήν. Τελευτῶν ἐπεύχομαι εἰς τὸν συγγραφέα τὸ πᾶσι τοῖς συγγραφεῦσι πῶθητόν, δηλονότι νὰ δυνηθῇ ταχέως νὰ ἐπιχειρήσῃ δευτέραν τοῦ βιβλίου του ἐκδόσιν διωρθωμένην καὶ βελτιωμένην.

G. N. X.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος θὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ κατὰ τὸ θέρος τοῦτο ἐκδρομὴν εἰς τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας.

— Ὁ διάδοχος τοῦ μεγάλου δούκατος Λουξεμβούργου Γουλιέλμος ἡρραβωνίσθη μετὰ τῆς πριγκιπισσίας Λουίζης θυγατρὸς τοῦ διαδόγου τῆς Δανίας καὶ ἀνεψιᾶς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως. Ὁ γαμβρὸς εἶνε τεσσαράκοντοῦτος καὶ ἡ νύμφη μόλις δεκαεπταετής.

— Κατ' ἐπίσημον ἀπογραφικὴν σημείωσιν οἱ ἐν Γαλλίᾳ κατοικοῦντες ἄλλοδαπὸν ἀνερχοῦνται εἰς 1,006,679. Τούτων οἱ περισσότεροι εἶνε Βέλγαι, 371,346. Οἱ Γερμανοὶ ἀριθμοῦνται εἰς 84,293· οἱ δὲ Ἕλληνες εἰς 1314.

— Τὸ δικαστήριον τοῦ Βερολίνου καταδίκασεν εἰς διετῆ φυλάκισιν γυναικία γνωστοτάτην ὀνομαζομένην Βαλασκιν Τέπφερ, ἥτις ἐξετέλει δῆθεν πνευματικὰ θεάματα ἐπὶ 20 ἔτη ἀπαύσα τούς εὐπίστους ὡς αὐτὴ ἢ ἴδια ὁμολογήσει. Τὸ μεγαλύτερον θαῦμα ἦτο ὅτι ἐνεφανίζετο ὁλόφωτος ἀλείφουσα διὰ φωσφόρου τὰ ἐνδύματά της!

— Φοβερός ἀγὼν πυγμαχίας ἐγένετο ἐσχάτως ἐν Λονδίῳ μεταξὺ ἐνὸς μαύρου ἐξ Ἀμερικῆς ἐπίτηδες ἐλθόντος καὶ ἐνὸς δικαστήμου Αὐστραλιανοῦ πυγμαχοῦ. Νικητὴς δὲ ἀνεδείχθη ὁ μαύρος, ὅστις ἔλαβε καὶ τὸ καταβλήθην στοιχίμα ἐκ δύο χιλιάδων λίτρων.

— Οἱ Ἰαχρασπλάσται τοῦ Βελιγραδίου ἐκήρυξαν ἀπεργίαν ἐνεκὰ τῆς ἐπιβολῆς φόρου ἐπὶ τῶν γλυκισμάτων καὶ Ἰαχρασῶν.

— Εἰς τὴν Βραζιλιανὴν γερουσίαν ὑπεβλήθη πρότασις ὅπως ἐπιβληθῇ διὰ νόμου ἢ ἀποτέφρωσις τῶν ἐκ μεταδοτικῶν νόσων ἀποθνήσκοντων καὶ ἰδρυθῶσι δη-

μοσίαι κάμιναι εἰς πᾶσαν πόλιν ἔχουσαν ἄνω τῶν 10 χιλ. κατοίκων.

— Εἰς περίφημος σκύλος δανικὸς ὀνομαζόμενος Πασα, ὅστις ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Παρισίῳ ἐκθεσιν σκύλων, ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρίας πρὸς βελτίωσιν τοῦ γένους τῶν σκύλων ἀντὶ 3,500 φράγκων καὶ ἐδωρήθη εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας.

— Εἰς New Haven τῆς Ἀμερικῆς ἀπέθανε πρότινος ἰδιότροπος γυνή, ἥτις διὰ τῆς διαθήκης τῆς ἐξεδήλωσεν ὅλον τὸ κατὰ τῶν σκύλων μίσός της. Κατέλιπε δηλαδή 50 χιλιάδας δολλάρια, ἧτοι 250 χιλιάδας φράγκα, ἵνα διὰ τῶν εἰσδημάτων τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ ἀμειβῶνται αἱ πτωχὰ οἰκογένειαί τῆς πόλεως αἱ ὅποιαι ἐξῆσαν ἐπὶ δύο ἔτη χωρὶς σκύλου. Ἄμα ἡ διαθήκη ἐδημοσιεύθη, ἐννοεῖται, ὁλεθρὸς ἐπῆλθε κατὰ τῶν ταλιπωρῶν ζώων, τῶν ὁποίων ἑκατοντάδες ἐθυσιάσθησαν εἰς μνήμην τῆς μεγαίρας, μὲ τὴν ἐλπίδα μετοχῆς εἰς τὸ κληροδότημα.

— Κατὰ τὴν ἐσχάτως γενομένην ἐν Πότσδαμ στρατιωτικὴν ἐπιθεώρησιν ὁ ἐξαετής διάδοχος τοῦ Πρωσσοῦ θρόνου παρήλασε τὸ πρῶτον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ συντάγματός του χειροκροτούμενος ὑπὸ τῆς μικρᾶς βασιλείας τῆς Ὀλλανδίας κατὰ δύο ἔτη μεγαλύτερας, ἥτις ἐθαύμαζεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῶν ἀνακτόρων, ὅπου ἀπὸ τίνος φιλοξενεῖται.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά

Δι' ἐξόδων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἤρχισαν ἀνασκαφαὶ ἐν Πειραιεὶ εἰς τὸ μέρος ὅπου ἀνευρέθη τὸ ψαριδωτὸν τῆς Μεδούσης. Τὰς ἀνασκαφὰς ἐποπτεῖ ὁ ἐφορος κ. Γ. Χ. Δραγάσης.

— Εἰς τὴν γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιγραφῶν ὁ κ. Le Blant ἐπέδειξεν ἐκ μέρους τοῦ κ. Μαξβελ Σομμερβίλ ψέλλιον ὀρειγάλινον ἀνευρέθεν πρό τίνος πλησίον τῆς Ἱερουσαλῆμ καὶ φέρον ἐπιγραφὴν ἑλληνικὴν, ἐπὶ δὲ ἀνάγλυφα εἰς τὸ ἐν τέρμα λεοντα τεύχοντα πρὸς τὰριστερὰ καὶ εἰς τὸ ἄλλο ὄβρι συνεσπειρωμένον. Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ψέλλιου εἶνε προσηρτημένη μικρὰ πλάξ, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶνε χαραγμένον δαίμων τρυπῶν διὰ λόγχης γυναικία ἐξήπλωμένην.

Φιλολογικά

Τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν τεύχος (πρῶτον τοῦ δεκάτου ἐβδόμου τόμου) τῶν Mittheilungen τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου περιέχει τὰς ἐξῆς κυριωτάτας πογκματείας: Παρυστάσις τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὑπὸ P. Wolters. — Περὶ τοῦ σησληίου τῆς Σιβύλλης τῶν Ἑρυσθῶν ὑπὸ K. Buresch. — Περὶ τῆς ἀρχαίας ἐπὶ μαρμαροῦ γλυπτικῆς τῶν Ναξίων ὑπὸ B. Sauer. — Μνημεῖον ἐκ Βιβονίας ὑπὸ B. Graef. — Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐκ Βαλαντίας ὑπὸ P. Kretschmer.

Καλλιτεχνικά

Ἀπέθανεν ὁ Γάλλος γλύπτῃς Βονασιὲ ὁ πρεσβύτερος τῶν καθηγητῶν τῆς Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς καὶ μέγας τοῦ Ἰνστιτούτου.

Θεατρικά

Τρεῖς ἑλληνικοὶ θίασοι δίδουν παραστάσεις ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ θέρος εἰς ὑπαίθριον θέατρον. Ὁ τοῦ Ἀλεξιάδου εἰς τὴν Πλατείαν Ὀμονοίας, ὁ τῶν ἀδελφῶν Ταβουλάρη εἰς τὸν κῆπον Ὀρφανίδου καὶ ὁ τῆς Κυρίας Παρασκευοπούλου εἰς τὸν περιλήσιον κῆπον Παράδεισον. Ὁ θίασος τοῦ Ἀριωντάκη μετέβη εἰς Πάτρας καὶ ὁ τοῦ Ασκατσᾶ εἰς Βόλον.